

**ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ
ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ,
ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
Ι.Τ.Υ.Ε. «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ»**

**Αγγελική Ευθυμίου   Ηλίας Δήμος
Μαρία Μητσιάκη   Ιουλία Αντύπα**

**Εικονογραφημένο Λεξικό
Το Πρώτο μου Λεξικό**

**Τόμος 1ος
(Α,α (-ανάσκελα))**

Εικονογραφημένο Λεξικό

Α΄, Β΄, Γ΄ Δημοτικού

Το Πρώτο μου Λεξικό

Τόμος 1ος

(Α,α (-ανάσκελα))

ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

**Αγγελική Ευθυμίου, Λέκτ. Δημοκρί-
τειου Παν. Θράκης
Ηλίας Δήμος, Εκπαιδευτικός Π.Ε.
Μαρία Μητσιάκη, Φιλολόγος
Ιουλία Αντύπα, Λεξικογράφος**

ΚΡΙΤΕΣ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΤΕΣ

**Α. Ν. Συμεωνίδου-Χριστίδου,
Καθηγήτρια Α.Π.Θ.
Κωνσταντίνος Παπανδρέου,
Σχολικός Σύμβουλος
Εμμανουήλ Χαρίτος,
Εκπαιδευτικός Π.Ε.**

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ

**Λήδα Βαρβαρούση, Εικονογράφος
– Σκιτσογράφος**

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ
Ελένη Λεοντσίνη, Φιλόλογος

ΥΠΕΥΘΥΝΟΙ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ
ΚΑΤΑ ΤΗ ΣΥΓΓΡΑΦΗ

Πέτρος Μπερερής, Σύμβουλος του
Παιδαγ. Ινστιτούτου

Χρήστος Παπαρίζος, Σύμβουλος
του Παιδαγωγ. Ινστιτ.

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΤΟΥ ΥΠΟΕΡΓΟΥ

Dr Αρετή Καραθανάση-
Κατσαούνου, Μόνιμη Πάρεδρος
του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

ΕΞΩΦΥΛΛΟ

Αγγέλικα Κοροβέση, ζωγράφος

ΠΡΟΕΚΤΥΠΩΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ
ACCESS Γραφικές Τέχνες Α.Ε.

**ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ ΓΙΑ
ΜΑΘΗΤΕΣ ΜΕ ΜΕΙΩΜΕΝΗ ΟΡΑΣΗ**
Ομάδα εργασίας για το Ινστιτούτο
Εκπαιδευτικής Πολιτικής

**Προσαρμογή: Άννα Μπακάλη,
Εκπαιδευτικός**

**Επιμέλεια: Ελένη Γκότση,
Εκπαιδευτικός**

**Επιστημονικός υπεύθυνος:
Βασίλης Κουρμπέτης, Σύμβουλος Α΄
του Υ.ΠΟ.ΠΑΙ.Θ**

**Υπεύθυνη του έργου:
Μαρία Γελαστοπούλου,
Μ.Εδ. Ειδικής Αγωγής**

**Τεχνική υποστήριξη: Κωνσταντίνος
Γκυρτής, Δρ. Πληροφορικής**

**ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ
ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ,
ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ
ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ
& ΕΚΔΟΣΕΩΝ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ»**

**Αγγελική Ευθυμίου   Ηλίας Δήμος
Μαρία Μητσιάκη   Ιουλία Αντύπα**

**ΑΝΑΔΟΧΟΣ ΣΥΓΓΡΑΦΗΣ:
ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ**

**Εικονογραφημένο Λεξικό
Α΄, Β΄, Γ΄ Δημοτικού**

Το Πρώτο μου Λεξικό

**Τόμος 1ος
(Α,α (-ανάσκελα))**

**Γ' Κ.Π.Σ. / ΕΠΕΑΕΚ II / Ενέργεια
2.2.1 / Κατηγορία Πράξεων 2.2.1.α:
«Αναμόρφωση των προγραμμάτων
σπουδών και συγγραφή νέων εκ-
παιδευτικών πακέτων»**

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ

Δημήτριος Βλάχος

Ομότιμος Καθηγητής του Α.Π.Θ

**Πρόεδρος του Παιδαγωγικού Ινστι-
τούτου**

**Πράξη με τίτλο: «Συγγραφή νέων
βιβλίων και παραγωγή υποστηρι-
κτικού εκπαιδευτικού υλικού με βά-
ση το ΔΕΠΠΣ και τα ΑΠΣ για το Δη-
μοτικό και το Νηπιαγωγείο»**

Επιστημονικός Υπεύθυνος Έργου

Γεώργιος Τύπας

Σύμβουλος του Παιδαγωγικού Ινστι-

τούτου

Αναπληρωτής Επιστημονικός

Υπεύθυνος Έργου

Γεώργιος Οικονόμου

Σύμβουλος του Παιδαγωγικού

Ινστιτούτου

**Έργο συγχρηματοδοτούμενο 75%
από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό
Ταμείο και 25% από εθνικούς
πόρους.**

Προέλευση Χάρτη της Ελλάδας

**«Γνωρίζω την Ελλάδα» Γεωγραφία
Ε΄ Δημοτικού, Οργανισμός Εκδό-
σεως Διδακτικών Βιβλίων, Έκδοση
Δ΄, Αθήνα 2005**

Λίγα λόγια για τον δάσκαλο ή τη δασκάλα σου...

Πρόλογος για το Πρώτο μου Λεξικό

Το **Πρώτο μου Λεξικό** είναι ένα εύχρηστο και σύγχρονο λεξικό που στόχο του έχει να βοηθήσει τα παιδιά των πρώτων τάξεων του δημοτικού να εξοικειωθούν με τις λειτουργίες του αλφάβητου και τη χρήση λεξικού, αλλά και να κατακτήσουν βασικές δεξιότητες του λεξιλογίου.

- Το **λημματολόγιο** του λεξικού έχει επιλεγεί έτσι ώστε να περιλαμβάνει λέξεις των σχολικών βιβλίων του δημοτικού και άλλων βιβλίων που προορίζονται για παιδιά της

ίδιας ηλικίας. Πιο συγκεκριμένα στο λεξικό αυτό δίνονται ορισμοί για περίπου 4.000 λέξεις, από τις οποίες άλλες είναι λήμματα και άλλες υπολήμματα, δηλαδή λέξεις που για λόγους εξοικονόμησης χώρου εξηγούνται μέσα σε άλλα λήμματα. Ως υπολήμματα έχουν καταχωριστεί πολλές λέξεις που ανήκουν στην ίδια οικογένεια με αυτή των λημμάτων. Παρουσιάζονται, ωστόσο, ως χωριστοί ληματικοί τύποι λέξεις της ίδιας οικογένειας για τις οποίες κρίνεται απαραίτητη η παρουσία επιπλέον γραμματικών ή άλλου τύπου πληροφοριών. Σύμφωνα με τις αρχές της σύγχρονης παιδικής λεξικογραφίας δεν περιλαμβάνονται στο ληματολόγιο γραμματικοί όροι (π.χ. ουσιαστικό, ρήμα, κ.ά.), σύνδεσμοι, μόρια, προ-

θέσεις, τα πολύ βασικά ρήματα έχω, είμαι και κάνω, καθώς και τα περισσότερα επιρρήματα. Ο λόγος της απουσίας των λέξεων αυτών είναι διπλός: α) ο ορισμός τους δεν είναι εύκολα κατανοητός από παιδιά της ηλικίας αυτής και β) πρόκειται για ήδη γνωστές λέξεις, για τις οποίες κανένας μαθητής δε θα ανατρέξει στο λεξικό. Διατηρήθηκαν ωστόσο επιρρήματα που είτε δεν είναι τόσο συχνά, με αποτέλεσμα να χρειάζεται η αναζήτηση της σημασίας και χρήσης τους σε λεξικό είτε εμφανίζονται σε παγιωμένες εκφράσεις ή έχουν συχνές μεταφορικές σημασίες. Τέλος δεν περιλαμβάνονται στο λημματολόγιο οι μέρες, οι μήνες, οι εποχές και οι αριθμοί. Οι λέξεις αυτές παρουσιάζονται στους ειδικούς θεματικούς πίνακες του λεξικού.

- Οι **ορισμοί** του λεξικού δεν έχουν γραφεί ως σύντομες φράσεις αλλά ως ολοκληρωμένες προτάσεις σε φυσικό καθημερινό λόγο έτσι ώστε α) να γίνονται εύκολα κατανοητοί από τα παιδιά αυτής της ηλικίας και β) να δίνουν με έμμεσο τρόπο συντακτικές πληροφορίες για τα λήμματα (π.χ. το αντικείμενο, το υποκείμενο, την πρόθεση που ακολουθεί, κ.ά.).

- Μετά τον ορισμό των λημμάτων ακολουθούν τα **παραδείγματα** που δίνουν με έμμεσο τρόπο τις χαρακτηριστικές συντακτικές δομές στις οποίες εμφανίζεται κάθε λήμμα. Τα παραδείγματα παρατίθενται εφόσον έχουν επεξηγηματική αξία. Σε **ορισμένες περιπτώσεις, συνήθως σε αφηρημένες λέξεις ή σε δευτερεύουσες σημασίες του λήμμα-**

τος, τον ρόλο του ορισμού αναλαμβάνει ένα παράδειγμα που ακολουθείται από επεξηγηματική φράση. Σε ελάχιστες περιπτώσεις, σε λέξεις ή χρήσεις αφηρημένες, ο ορισμός δίνεται μόνο με παράδειγμα, χωρίς ερμηνευμα σε μεταγλώσσα, γιατί κάτι τέτοιο θα ήταν δυσνόητο και ελάχιστα ελκυστικό για τους μαθητές των τριών πρώτων τάξεων του δημοτικού.

- Μέσα από τις προτάσεις που δίνονται ως παραδείγματα εκτυλίσσεται μία μικρή **ιστορία** με δύο πρωταγωνιστές, τον Κώστα και την Αθηνά που είναι μαθητές του δημοτικού. Παράλληλα με τα παιδιά, γίνεται αναφορά και σε ήρωες γνωστών παραμυθιών, όπως η Χιονάτη και η Κοκκινοσκουφίτσα ή σε άλλα πρόσωπα. Οι ίδιοι ήρωες και πρω-

ταγωνιστές χρησιμοποιούνται και στην **εικονογράφηση** των λημμάτων.

- Δίνεται επίσης ιδιαίτερη προσοχή στον τύπο των πληροφοριών που περιλαμβάνονται στο λεξικό. Για κάθε λημματικό τύπο, δίνονται **γραμματικές** πληροφορίες (π.χ. γένος, μέρος του λόγου, πληθυντικός, βασικοί χρόνοι και παθητική φωνή του ρήματος), **συνώνυμα**, **αντίθετα** και λέξεις που ανήκουν στην ίδια **οικογένεια** (λέξεις της ίδιας ρίζας, παράγωγες, σύνθετες). Σε πολλά λήμματα δίνονται επίσης με τη μορφή σχολίου πληροφορίες για τους εναλλακτικούς τύπους που μπορεί να έχει ένα λήμμα. Στα συνηρημένα ρήματα δίνονται και οι δύο τύποι, ο συνηρημένος και ο ασυναίρετος. Με σχόλιο δίνονται ε-

πίσης πληροφορίες για όσες λέξεις δεν κλίνονται. Τέλος, σύμφωνα με τις προδιαγραφές που δόθηκαν από το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, για κάθε λήμμα δίνονται πληροφορίες για τον **συλλαβισμό** των λημμάτων.

- Οι διαφορετικές **σημασίες** που μπορεί να έχει κάθε λήμμα παρουσιάζονται σε χωριστή σειρά και μαρκάρονται με ειδικό σημάδι. Για την ιεραρχική παρουσίαση των σημασιών κάθε λήματος χρησιμοποιήθηκαν συνδυαστικά τα εξής κριτήρια: α) προηγείται η κυριολεκτική σημασία και ακολουθούν οι μεταφορικές, β) προηγείται η συχνή σημασία και ακολουθούν οι σπάνιες, γ) δεν αναφέρονται πολύ σπάνιες και εξειδικευμένες σημασίες, ούτε όλες οι μεταφορικές σημασίες.

- Δεδομένης της μικρής ηλικίας

των χρηστών του λεξικού, κρίθηκε απαραίτητη η αποφυγή κάθε είδους **συντόμευσης** λέξεων.

- Το λεξικό αυτό παρέχει επίσης ορισμένα **εργαλεία** που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την εξοικείωση των παιδιών με το αλφάβητο. Για παράδειγμα, στην άκρη κάθε σελίδας του λεξικού υπάρχει το αλφάβητο με μαρκαρισμένο το αντίστοιχο γράμμα. Ακόμη στην αρχή κάθε γράμματος υπάρχει εικόνα που αντιστοιχεί σε λέξη που αρχίζει με το γράμμα αυτό. Επίσης δίνονται συχνά στις σελίδες του λεξικού παιχνίδια που βοηθούν στην εξοικείωση των παιδιών με το αλφάβητο και τον συλλαβισμό αλλά και στον εμπλουτισμό του λεξιλογίου (ανακάτεμα συλλαβών, αινίγματα, κ.ά.).

- **Ετυμολογικές** πληροφορίες δίνονται σπανιότατα, όταν βοηθούν στον εμπλουτισμό του λεξιλογίου.
- Τέλος, το λεξικό περιλαμβάνει εικονογραφημένες **οδηγίες χρήσης** του λεξικού και 29 εικονογραφημένους **πίνακες** με θεματικές ενότητες.

Λίγα λόγια για τους μικρούς και μεγάλους αναγνώστες του λεξικού...

Τα πρόσωπα στα παραδείγματα του λεξικού

Τώρα που ετοιμάζεσαι να βρεις τις σημασίες των λέξεων σ' αυτό το λεξικό, θα θέλεις να μάθεις ποια είναι τα πρόσωπα που εμφανίζονται πολύ συχνά στα παραδείγματα του λεξικού. Αν ξεφυλλίσεις το λεξικό, θα βρεις αμέσως τα ονόματά τους στα περισσότερα παραδείγματα. Θα δεις ότι είναι παντού τα ίδια πρόσωπα και ότι είναι οι πρωταγωνιστές μίας φανταστικής ιστορίας που θα μπορούσες να διηγηθείς

στους φίλους σου.

Ποιοι είναι ο Κώστας, η Αθηνά, ο κύριος Γιάννης, η κυρία Μαργαρίτα, η Αλίκη, ο Ίγκλι, ο Νίκος και όλοι οι άλλοι; Ας τους παρουσιάσουμε για να τους **γνωρίσεις** καλύτερα.

Ο **Κώστας** είναι οχτώ και η **Αθηνά** έξι χρονών. Είναι αδέρφια και μένουν στην Αθήνα με τους γονείς τους, τον κύριο **Γιάννη** και την κυρία **Μαργαρίτα**.

Ο Κώστας και η Αθηνά έχουν καστανά μαλλιά και μάτια σαν των γονιών τους. Της Αθηνάς της αρέσει να πιάνει τα μαλλιά της κοτσιδάκια και να φοράει κόκκινα ρούχα. Ο πατέρας του Κώστα και της Αθηνάς είναι αρχιτέκτονας, ενώ η μητέρα τους δημοσιογράφος. Συχνά πηγαίνουν όλοι μαζί διακοπές στην Κρή-

τη, όπου βρίσκουν τον θείο **Τάκη** και τη θεία **Έλλη** ή σ' ένα χωριό κοντά στη Σπάρτη, όπου μένει ο θείος **Αλέκος**. Ο θείος Αλέκος έφυγε από την Αθήνα μετά τον θάνατο της γυναίκας του και τώρα μένει στο χωριό σ' ένα πέτρινο σπίτι και ασχολείται με τα κτήματα του πατέρα του, του παππού του Κώστα και της Αθηνάς.

Η Αθηνά και ο Κώστας πάνε στο ίδιο σχολείο της γειτονιάς αλλά σε διαφορετική τάξη. Ο Κώστας άρχισε να παίζει ποδόσφαιρο πολύ μικρός και του αρέσει πολύ, ενώ η Αθηνά προτιμάει να κάνει ποδήλατο και να βλέπει αγώνες μπάσκετ με τον μπαμπά της. Της αρέσει πολύ η ζωγραφική κι ονειρεύεται να γίνει ζωγράφος όπως η θεία της η Κατερίνα. Η θεία Κατερίνα είναι αδερφή

του κυρίου Γιάννη. Έχει μακριά ξανθά μαλλιά και της αρέσει να ντύνεται ωραία. Πέρυσι η θεία **Κατερίνα** παντρεύτηκε τον θείο **Σταμάτη**.

Ο θείος Σταμάτης είναι δικηγόρος. Πριν από λίγους μήνες έκαναν ένα μωράκι. Είναι αγοράκι. Πώς θα το βαφτίσουν; Η Αθηνά και ο Κώστας έχουν μία ξαδέρφη, την **Αλίκη**, που είναι 14 χρονών και πάει γυμνάσιο. Η Αλίκη είναι κόρη του θείου Τάκη και της θείας Έλλης. Είναι ψηλή με μακριά μαύρα μαλλιά και της αρέσει πολύ να τρέχει και να κάνει γυμναστική.

Ο καλύτερος φίλος του Κώστα είναι ο **Νίκος**. Πηγαίνουν μαζί στο σχολείο και παίζουν μαζί ποδόσφαιρο. Έχει ξανθά μαλλιά και φοράει μεγάλα γυαλιά. Οι γονείς του είναι χωρισμένοι, γι' αυτό και όταν

μένει στον μπαμπά του, έρχεται στο σχολείο με το λεωφορείο. Μία μέρα ο Κώστας και ο Νίκος ετοιμάστηκαν να πάνε εκδρομή αλλά ο καιρός άρχισε να χαλάει. Τι έγινε; Πήγαν τελικά; Μήπως τους χάλασε τα σχέδια ο καιρός; Η καλύτερη φίλη της Αθηνάς είναι η **Ελένη**. Οι δυο φίλες τσακώνονται συχνά με τον Νίκο που τις πειράζει λέγοντας τους απίθανες ιστορίες.

Στη γειτονιά του Κώστα και της Αθηνάς έχει όλο πολυκατοικίες, εκτός από την παλιά μονοκατοικία δίπλα τους, όπου μένει ο κύριος **Μιχάλης** με τη θεία του κι έναν **σκύλο** που όλο γαβγίζει. Ο κύριος Μιχάλης έχει απότομους τρόπους και τα παιδιά τον φοβούνται. Μία μέρα βρήκε στην αυλή του τέσσερα κουταβάκια. Ποιος τα παράτησε εκεί; Τι θα κά-

νει, θα τα κρατήσει; Θα τα δώσει σε άλλους να τα φροντίσουν; Μήπως τους κάνει κακό; Απέναντι, είναι το μαγαζί του κυρίου **Δημήτρη**. Είναι μίνι-μάρκετ και μένει ανοιχτά μέχρι αργά το βράδυ, ακόμα και τα Σαββατοκύριακα. Μία μέρα κάποιος μπήκε στο μαγαζί και πήρε χρήματα από το ταμείο του. Η αστυνομία θα βρει τον κλέφτη; Θα τον στείλει στη φυλακή;

Ο Κώστας έχει έναν συμμαθητή από την Αλβανία τον **Ίγκλι**. Ο Ίγκλι και η οικογένειά του μετακόμισαν πριν από λίγα χρόνια στην Ελλάδα. Θέλουν να αγοράσουν ένα σπίτι και να μείνουν στην Αθήνα για πάντα. Ο Ίγκλι έμαθε πολύ γρήγορα τα ελληνικά και τα πάει πολύ καλά στο σχολείο. Παίζει συχνά ποδόσφαιρο με τα παιδιά της γειτονιάς και ο κύ-

ριος Μιχάλης τους φωνάζει συνέχεια, γιατί τον ενοχλεί η φασαρία που κάνουν. Μία μέρα η μπάλα έπεσε κατά λάθος στο παράθυρο του κυρίου Μιχάλη και το έσπασε. Τι έκανε ο κύριος Μιχάλης;

Παρόλο που μένουν σε πολυκατοικία, η Αθηνά έχει μία **γάτα**, τη Ροζαλία. Την αγαπάει πάρα πολύ και φοβάται κάθε φορά που βγαίνει στον δρόμο μήπως τη χτυπήσει κανένα αυτοκίνητο. Η **Ροζαλία** δεν μπορεί να είναι συνέχεια μέσα, ζητάει να βγει έξω. Μία φορά βγήκε στον δρόμο και παραλίγο να την πατήσει ένα αυτοκίνητο. Ποιος την έσωσε; Μία μέρα δε γύρισε κι η Αθηνά ζήτησε τη βοήθεια του Κώστα για να τη βρει. Θα τη βρουν; Πού; Ο Κώστας έχει ένα **καναρίνι**, τον

Πιτσικόκο. Μία μέρα ξέχασε το κλουβί του Πιτσικόκου ανοιχτό και η Ροζαλία, που ήταν κοντά, άρχισε να τον κυνηγάει. Ο Πιτσικόκος φοβήθηκε κι έφυγε από το ανοιχτό παράθυρο. Τι θα γίνει με τον Πιτσικόκο; Θα ξαναγυρίσει;

Αν θέλεις να μάθεις τι θα συμβεί σ' αυτές τις ιστορίες, ψάξε στα παραδείγματα του λεξικού. Έτσι θα μάθεις ακόμα περισσότερα για τους ήρωες του λεξικού και την καθημερινή τους ζωή. Προσοχή! Επειδή ένα λεξικό δε διαβάζεται από την αρχή μέχρι το τέλος του, όπως όλα τ' άλλα βιβλία, αλλά ψάχνουμε να βρούμε σ' αυτό τις λέξεις που δεν ξέρουμε, τα παραδείγματα που διηγούνται τις ιστορίες αυτές δεν είναι βαλμένα με κάποια σειρά αλλά ανακατεμένα. Καλή συνέχεια!

Βέβαια, στα παραδείγματα του λεξικού θα βρεις και ήρωες που ξέρεις από άλλες ιστορίες. Θα βρεις τη **Χιονάτη, την κακιά βασίλισσα, τον πρίγκιπα και τους επτά νάνους, την **Κοκκινοσκουφίτσα**, τη γιαγιά της και τον κακό λύκο, τη **Σταχτοπούτα** και άλλους. Καλό ταξίδι στα παραδείγματα του λεξικού!**

Οι πίνακες του λεξικού

1. Το αγρόκτημα 1ος τόμος - σελ. 54
2. Τα αθλήματα . 1ος τόμος - σελ. 75
3. Αντίθετα ..... 2ος τόμος - σελ. 35
4. Οι αριθμοί..... 2ος τόμος -
σελ. 99-102
5. Η διάρκεια της ημέρας. 4ος τόμος-
σελ.44
6. Το δωμάτιο ... 4ος τόμος - σελ. 95
7. Χάρτης της Ελλάδας...4ος τόμος-
σελ. 130
8. Οι εποχές - οι μήνες - οι μέρες
5ος τόμος- σελ. 58 - 59
9. Τα εργαλεία... 5ος τόμος - σελ. 64
10. Τα έντομα .... 5ος τόμος - σελ. 14
11. Τα ζώα 5ος τόμος - σελ. 118-119
12. Η θάλασσα 5ος τόμος - σελ. 137
13. Ο καιρός .....6ος τόμος- σελ. 24
14. Η κουζίνα ... 7ος τόμος- σελ. 87
15. Τα λουλούδια ... . 4ος τόμος
- σελ. 73

16. Τα μουσικά όργανα..9ος τόμος -
σελ. 39
17. Το μπάνιο ... 9ος τόμος- σελ.54
18. Στο νοσοκομείο ...9ος τόμος-
σελ.131
19. Πώς νιώθω ...9ος τόμος-σελ.121
20. Η οικογένεια .10ος τόμος-σελ.69
21. Το πάρτι ...12ος τόμος- σελ.84
22. Η πόλη ...12ος τόμος- σελ.66
23. Παραμύθια ...11ος τόμος- σελ.62
24. Τα ρούχα ...13ος τόμος- σελ. 45
25. Το σπίτι ... 14ος τόμος- σελ. 19
26. Στο σχολείο ...14ος τόμος-
σελ. 159
27. Τα σχήματα ...14ος τόμος-
σελ. 156
28. Το σώμα μας ... 14ος τόμος-
σελ. 163
29. Τα χρώματα.. 17ος τόμος-
σελ. 49

**Πάμε τώρα να δούμε
τι άλλες πληροφορίες μπορείς να
βρεις
σε μία σελίδα του λεξικού.**

Εδώ γράφουμε την
πρώτη και την
τελευταία λέξη της
σελίδας.

--- βαλίτσα ----- βαπόρι

βαλίτσα [η] ουσιαστικό
(βαλίτσες)

☑ Όταν θέλουμε να
ταξιδέψουμε, παίρνουμε
μαζί μας μία βαλίτσα με
ρούχα. Οι βαλίτσες έχουν
χερούλι για να τις κρατάμε στο
χέρι και καμιά φορά ρόδες για να
τις σέρνουμε όταν είναι βαριές.

🎵 βα-λί-τσα

Η εικόνα σε βοηθάει να
καταλάβεις τι θέλει να πει
η λέξη που ψάχνεις.

βαλίτσα [η] ουσιαστικό
(βαλίτσες)

☑ Όταν θέλουμε να ταξιδέψουμε, παίρνουμε μαζί μας μία βαλίτσα με ρούχα. Οι βαλίτσες έχουν χερούλι για να τις κρατά-με στο χέρι και καμιά φορά ρόδες για να τις σέρνου-με όταν είναι βαριές. 🎵 βα-λί-τσα

Εδώ θα βρεις τη λέξη που ψάχνεις. Όταν είναι ουσιαστικό, βάζουμε και μία λεξούλα που λέγεται άρθρο για να δείξουμε αν το ουσιαστικό είναι αρσενικό, θηλυκό ή ουδέτερο.

Εδώ θα βρεις την αλφαβήτα. Με πράσινο χρώμα δείχνουμε σε ποιο γράμμα είμαστε.

Όταν μιλάμε, οι λέξεις δεν μένουν πάντα οι ίδιες, αλλά πολλές φορές γίνονται λίγο διαφορετικές.

Εδώ δίνουμε το μέρος του λόγου, δηλαδή αν η λέξη που ψάχνεις είναι ουσιαστικό, ρήμα, επίθετο, επίρρημα ή άλλο.

γδέρνω ----- γεμίζω

α
β
γ
δ
ε
ζ
η

γδέρνω, γδέρνομαι ρήμα
(έγδαρα, θα γδάρω)

Όταν γδέρνεις το χέρι σου, του κάνεις γρατσουιές. Η Αθηνά έπεσε από το ποδήλατο

κι έγδαρε το γόνατό της. ○ γρα-
τσουνώ ✓ Όταν ο χασάπης γδέρ-
νει ένα ζώο, του βγάζει το δέρμα.
◇ Το γδάρσιμο είναι το σημάδι που
έχουμε στο σώμα μας, όταν γδερ-
νόμαστε.
○ γρατσουνιά 🎵 γδέρ-νω

- Είμαι το αντίθετο του αδειάζω. Τι
κάνω;

.....

Εδώ θα βρεις ένα παιχνίδι με κά-
ποια λέξη της σελίδας. Αν θέλεις,
μπορείς να σκεφτείς και εσύ ένα
ίδιο παιχνίδι με μερικές άλλες λέ-
ξεις της σελίδας.

Με εξηγούμε τη λέξη για να καταλάβουμε τη σημασία της.

Μια λέξη μπορεί να έχει πολλές σημασίες. Με εξηγούμε τις άλλες σημασίες της.

Με γράφουμε ένα παράδειγμα που δείχνει τη λέξη μέσα σε πρόταση.

Με θα βρεις λέξεις που θέλουν να πουν περίπου το ίδιο πράγμα με τη λέξη που ψάχνεις.

Με θα βρεις λέξεις που θέλουν να πουν το αντίθετο από τη λέξη που ψάχνεις.

Με θα βρεις λέξεις που ανήκουν στην ίδια οικογένεια.

Για μερικές λέξεις θα βρεις περισσότερες πληροφορίες σε εικόνες/πίνακες που βρίσκονται σε κάποια άλλη σελίδα και που δείχνει το .

Με δείχνουμε πώς συλλαβίζονται οι λέξεις.

Με δείχνουμε μια άλλη λέξη στην οποία θα βρεις πληροφορίες για τη λέξη που ψάχνεις.

Τώρα είμαστε έτοιμοι. Ξεκινάμε!

Α α

-α

Πολλές φορές, για να φτιάξω ένα επίρρημα, παίρνω ένα επίθετο και βάζω στο τέλος του το -α. Δες μερικά παραδείγματα: άσχημος άσχημα, γρήγορος-γρήγορα, καλός-καλά.

 -α

- Κάνε κι εσύ το ίδιο με άλλα επίθετα.

άβολος, άβολη, άβολο επίθετο
(άβολοι, άβολες, άβολα)

Όταν κάτι είναι άβολο, δε νιώθουμε καλά να το χρησιμοποιούμε.

 «Αυτή η καρέκλα είναι μικρή και άβολη για τον θείο Αλέκο» είπε ο Κώστας. Ο θείος έχει μεγάλα πόδια και δε βολεύεται.

○ κουραστικός ● βολικός, άνετος

◇ Ο θείος Αλέκος αισθανόταν άβολα, επειδή δε χωρούσε στην πολυθρόνα.

♪ ά-βο-λος

άγαλμα [το] ουσιαστικό
(αγάλματα)

άγαλμα----- αγανακτώ

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

☑ Το άγαλμα είναι ένα κομμάτι μάρμαρο, μέταλλο ή άλλο υλικό που το έχουμε κάνει να μοιάζει με άνθρωπο, ζώο ή πράγμα.

✍ «Η Αθήνα έχει πολλά μουσεία» είπε η Αθηνά στον θείο Τάκη. «Άλλα έχουν αρχαία ελληνικά αγάλματα και άλλα αγάλματα νεότερων καλλιτεχνών».

○ γλυπτό

🎵 ά-γαλ-μα

αγανακτώ ρήμα (αγανάκτησα, θα αγανακτήσω)

- αγανακτώ ----- αγάπη

 Όταν αγανακτείς με κάτι, θυμώνεις πολύ, γιατί δεν είναι σωστό

 Η Αθηνά **αγανάκτησε** όταν είδε τα παιδιά της γειτονιάς να φέρονται άσχημα στον σκύλο του κυρίου Μιχάλη.

 θυμώνω, εκνευρίζομαι

 Ένωσε **αγανάκτηση** με τη συμπεριφορά των παιδιών απέναντι στον σκύλο. Ήταν **αγανακτισμένη**.

 α-γα-να-κτώ

αγάπη [η] ουσιαστικό (αγάπες)→ αγαπώ

αγαπώ και **αγαπάω, αγαπιέμαι**
ρήμα (αγάπησα, θα αγαπήσω)

☑ Όταν αγαπάς κάποιον, νιώθεις
όμορφα συναισθήματα γι' αυτόν
και σου αρέσει να είσαι μαζί του.

✓ Όταν αγαπάς κάτι, σου αρέσει
πάρα πολύ.

 Ο Κώστας αγαπάει πολύ το
ποδόσφαιρο. Του αρέσει να
πηγαίνει μαζί με τον Νίκο στο
γήπεδο.

● μισώ ◊ Όταν αγαπάς κά-
ποιον, νιώθεις αγάπη γι' αυτόν.
Όταν αγαπάς πολύ κάτι, είναι το
αγαπημένο σου. Όταν κάποιος
είναι αγαπητός, είναι ευχάρι-
στος και τον αγαπούν οι άλλοι
άνθρωποι. 🎵 α-γα-πώ

άγγελος [ο] ουσιαστικό
(άγγελοι)

✓ Οι άγγελοι φέρνουν τα μηνύματα του Θεού στους ανθρώπους.

✍ Ο θείος Αλέκος λέει ότι οι άγγελοι είναι αόρατοι και έχουν φτερούγες στην πλάτη τους.

✓ Όταν κάποιος είναι άγγελος, είναι πολύ καλός άνθρωπος.

◇ «Κοίτα το μωράκι της θείας Κατερίνας» είπε η Αθηνά. Το πρόσωπό του είναι αγγελικό. Μοιάζει με πρόσωπο αγγέλου. 🎵 άγ-γε-λος

αγγίζω, αγγίζομαι ρήμα
(άγγιξα, θα αγγίξω)

☑ Όταν αγγίζεις κάτι, το ακουμπάς με το χέρι σου απαλά.

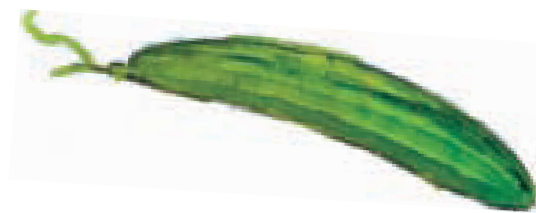
✍ Η θεία Κατερίνα **άγγιξε** το μάγουλο του Δημητράκη με αγάπη. ○ ακουμπώ, πιάνω

◇ Ο Δημητράκης **χάρηκε** με το **άγγιγμα** της μητέρας του.

🎵 αγ-γί-ζω

αγγούρι [το] ουσιαστικό
(αγγούρια)

☑ Το αγγούρι είναι ένα μακρύ πράσινο λαχανικό.

- αγγούρι ----- αγέλη

Το τρώμε ωμό και συνήθως το βάζουμε σε σαλάτες.

 αγ-γού-ρι

αγελάδα [η] ουσιαστικό
(αγελάδες)

Η αγελάδα είναι ένα μεγάλο ζώο που ζει στο αγρόκτημα. Το αρμέγουμε και μας δίνει γάλα.

 α-γε-λά-δα

 ‘το αγρόκτημα’

αγέλη [η] ουσιαστικό (αγέλες)

Η αγέλη είναι πολλά ίδια ζώα που ζουν μαζί.

 Ο θείος Αλέκος λέει ότι τον χειμώνα έξω από το χωριό του

οι λύκοι ζουν σε αγέλες.

○ κοπάδι 🎵 α-γέ-λη

άγιος, άγια, άγιο επίθετο (άγιοι, άγιες, άγια)

☑ Όταν κάτι είναι άγιο, έχει να κάνει με τον Θεό ή την εκκλησία.

✍ Τις άγιες μέρες του Πάσχα η θεία του κυρίου Μιχάλη πηγαίνει κάθε μέρα στην εκκλησία.

✓ (σαν ουσιαστικό) Οι άγιοι και οι αγίες είναι χριστιανοί που έζησαν όλη τους τη ζωή αφιερωμένη στον Θεό.

✓ Ο κύριος Δημήτρης είναι άγιος άνθρωπος, δεν πειράζει ποτέ κανέναν κι έχει αγνά συναισθήματα.

- άγιος ----- αγκάθι

- . ♪ ά-γι-ος / ά-γιος
- Πώς προφέρεις τη λέξη άγιος;

αγκάθι [το] ουσιαστικό
(αγκάθια)

☑ Οι τριανταφυλλιές έχουν αγκάθια στα κλαδιά και στον κορμό τους Είναι σαν μικρές μύτες που τσιμπάνε.

◇ Ένα αγκάθινο στεφάνι είναι πλεγμένο με αγκάθια.

♪ α- γκά- θι

αγκάθινος, αγκάθινη,
αγκάθινο επίθετο (αγκάθινοι,
αγκάθινες, αγκάθινα) → αγκάθι

αγκαλιά [η] ουσιαστικό
(αγκαλιές)

☑ Όταν η μητέρα σου σε κρατά στην αγκαλιά της, σε κρατάει με τα δύο της χέρια σφιχτά και ακουμπάς πάνω στο στήθος της.

 Η γιαγιά έσφιξε την Κοκκινοσκουφίτσα στην αγκαλιά της και τη φίλησε.

◇ Όταν αγκαλιάζεις κάποιον, τον κρατάς στην αγκαλιά σου, τον παίρνεις αγκαλιά.

 α-γκα-λιά

αγκαλιάζω ----- αγκίστρι

αγκαλιάζω ρήμα (αγκάλιασα, θα αγκαλιάσω)
→ αγκαλιά

αγκίστρι [το] ουσιαστικό (αγκίστρια)

☑ Οι ψαράδες ψαρεύουν με το αγκίστρι, που είναι ένα μικρό μυτερό κομμάτι σύρμα.

🎵 α-γκί-στρι

- Μη μ' ακουμπάς, γιατί τσιμπάω. Τι είμαι; .....

ἀγκυρα [η] ουσιαστικό
(ἀγκυρες)

☑ Η ἀγκυρα μοιάζει μ' ένα μεγάλο και βαρύ αγκίστρι που το έχουν δέσει στην άκρη μίας μακριάς αλυσίδας. Όλα τα πλοία έχουν ἀγκυρα και τη ρίχνουν στον βυθό της θάλασσας για να μένουν σταθερά στο ίδιο μέρος.

◇ Όταν ένα πλοίο αγκυροβολεί, ρίχνει ἀγκυρα.

🎵 ά-γκυ-ρα

🗍 'η θάλασσα'

αγκώνας [ο] ουσιαστικό
(αγκώνες) Ο αγκώνας είναι το μέρος του

αγκαλιάζω ----- αγκίστρι

χεριού μας που μπορούμε να
λυγίσουμε. 🎵 α-γκώ-νας
✍️ 'το σώμα μας'

**αγνός, αγνή, αγνό επίθετο
(αγνοί, αγνές, αγνά)**

☑️ Όταν κάτι είναι αγνό, δεν είναι
ανακατεμένο με τίποτα άλλο.

✍️ «Στη σαλάτα ρίχνω πάντα
αγνό λάδι από την Κρήτη» είπε η
θεία Έλλη. ○ καθαρός

✓ Ο θείος Αλέκος είναι αγνός
άνθρωπος κι έχει καλή ψυχή.

○ απονήρευτος ● πονηρός

◇ Ο θείος Αλέκος έχει αγνότητα.

🎵 α-γνός

άγνωστος, άγνωστη, άγνωστο
επίθετο (άγνωστοι, άγνωστες,
άγνωστα)

☑ Όταν κάτι είναι άγνωστο, δεν το γνωρίζουμε.

✍ «Τι σημαίνει η λέξη ‘αδέσποτος’; Δεν την ξέρω, μου είναι άγνωστη» είπε ο Ίγκλι στον Κώστα.

● γνωστός 🎵 ά-γνω-στος

αγορά [η] ουσιαστικό (αγορές)

☑ Η αγορά είναι ένα μέρος με πολλά μαγαζιά.

✍ «Η Ερμού είναι μία από τις κεντρικές αγορές της Αθήνας» είπε η Αθηνά στον θείο Τάκη.

✓ Όταν κάνεις μία αγορά, δίνεις

αγορά ----- αγοραστής

δίνεις χρήματα και παίρνεις κάτι που θέλεις.

 «Τι αγορές έκανες σήμερα;» ρώτησε η Αθηνά τον θείο Τάκη που γύρισε με δύο τσάντες γεμάτες με ψώνια.

◇ Όταν αγοράζεις κάτι, κάνεις μία αγορά. Ο αγοραστής είναι αυτός που αγόρασε ή που θέλει ν' αγοράσει κάτι. α-γο-ρά

αγοράζω ρήμα (αγόρασα, θα αγοράσω) → αγορά

αγοραστής [ο], **αγοράστρια** [η] ουσιαστικό (αγοραστής, αγοράστριες) → αγορά

αγόρι [το] ουσιαστικό (αγόρια)

Ο Κώστας είναι **αγόρι**. Είναι το αρσενικό παιδί της οικογένειάς του. Όταν μεγαλώσει, θα γίνει άντρας.

♪ α-γό-ρι

άγουρος, άγουρη, άγουρο
επίθετο (άγουροι, άγουρες, άγουρα)

Όταν ένα φρούτο είναι **άγουρο**, δεν έχει ωριμάσει και δεν είναι έτοιμο ακόμη για να το φάμε.

○ αγίνωτος ● ώριμος

♪ ά-γου-ρος

- αγράμματος----- άγριος

αγράμματος, αγράμματη,
αγράμματο επίθετο
(αγράμματοι, αγράμματες,
αγράμματα)

☑ Όταν κάποιος είναι **αγράμμα-**
τος, δεν ξέρει να γράφει και να
διαβάζει.

◇ **γράμμα**

♪ α-γράμ-μα-τος

άγριος, άγρια, άγριο επίθετο
(άγριοι, άγριες, άγρια)

☑ Τα **άγρια** ζώα ζουν ελεύθερα
στη φύση, μακριά από τον άν-
θρωπο. Τα **άγρια** φυτά φυτρώ-
νουν και μεγαλώνουν μόνα
τους, χωρίς τη φροντίδα των αν-
θρώπων

άγριος ----- αγρόκτημα

● ήμερος

✓ Ένας άγριος άνθρωπος φοβίζεται τους άλλους και δεν τους αφήνει να τον πλησιάσουν εύκολα.

● ήρεμος, γλυκός

◇ «Τι άγριο πρόσωπο είναι αυτό;» είπε η Χιονάτη, όταν είδε την κακιά βασίλισσα. «Τι αγριάδα που έχει!»

♪ ά-γρι-ο

αγρόκτημα [το] ουσιαστικό
(αγροκτήματα) → αγρότης

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

- αγρότης ----- αγώνας

αγρότης [ο], **αγρότισσα** [η]

ουσιαστικό (αγρότες,
αγρότισσες)

☑ **Αγρότης** είναι αυτός που δουλεύει στα χωράφια και τα καλλιεργεί. ○ γεωργός

◇ **Ο θείος Αλέκος ζει στην εξοχή, έχει ένα αγρόκτημα και παράγει αγροτικά προϊόντα.** 🎵 α-γρό-της
🖋️ 'το αγρόκτημα'

αγροτικός, αγροτική, αγροτικό
επίθετο (αγροτικοί, αγροτικές,
αγροτικά)

→ αγρότης

αγώνας [ο] ουσιαστικό
(αγώνες)

☑ Όταν κάποιος δίνει αγώνα ή κάνει αγώνα, προσπαθεί να πετύχει αυτό που θέλει.

 Η ομάδα του Κώστα έδωσε δύσκολο αγώνα για να γίνει η καλύτερη ομάδα του σχολείου.

✓ Στους αγώνες μπάσκετ, τρεξίματος ή άλλων αθλημάτων κάθε ομάδα ή αθλητής προσπαθεί να νικήσει.

◇ Όταν αγωνίζεσαι, κάνεις αγώνα να πετύχεις κάτι ή θέλεις να νικήσεις σ' έναν αγώνα. Αυτός που αγωνίζεται σκληρά είναι αγωνιστής.

 α-γώ-νας

το αγρόκτημα

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

αγωνία ----- αγώνισμα

αγωνία [η] ουσιαστικό (αγωνίες)

✓ Όταν νιώθεις αγωνία, είσαι ανήσυχος και περιμένεις κάτι που θα γίνει, είτε είναι καλό είτε άσχημο.

 Ο Κώστας είχε **αγωνία** για να δει αν θα νικήσει η ομάδα του στο ποδόσφαιρο. α-γω-νί-α

αγωνίζομαι ρήμα (αγωνίστηκα, θα αγωνιστώ)

→ αγώνας

αγώνισμα [το] ουσιαστικό (αγωνίσματα)

✓ Το αγώνισμα είναι ένα άθλημα.

 Ο θείος Τάκης και οι φίλοι του παρακολούθησαν το

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

- αγώνισμα ----- αδειάζω

αγώνισμα της κολύμβησης στους Ολυμπιακούς αγώνες της Αθήνας το 2004. 🎵 α-γώ-νι-σμα

αγωνιστής [ο], αγωνίστρια [η] ουσιαστικό (αγωνιστές, αγωνίστριες) → αγώνας

αδειάζω ρήμα (άδειασα, θα αδειάσω)

☑ Όταν αδειάζω κάτι, βγάζω από μέσα του ό,τι υπάρχει.

✍ Η Χιονάτη άδειασε τον σκουπιδοτενεκέ που ήταν γεμάτος χαρτιά.

● γεμίζω

◇ Το άδειασμα ήταν μέχρι τώρα δουλειά των νάνων. άδειος

♪ α-δειά-ζω

άδειος, άδεια, άδειο επίθετο
(άδειοι, άδειες, άδεια)

☑ Όταν κάτι είναι άδειο, δεν έχει τίποτα μέσα του.

✍ Ο Κώστας άνοιξε το κουτί για να πάρει μία σοκολάτα αλλά δε βρήκε τίποτα. Ήταν άδειο.

○ κενός ● γεμάτος

✓ Λέμε ότι το κεφάλι κάποιου είναι άδειο, όταν είναι βλάκας ή κουτός. ◇ αδειάζω

♪ ά-δειος ✍ ‘αντίθετα’

- αδελφός ----- αδέσποτος

αδελφός [ο], αδελφή [η]

ουσιαστικό (αδελφοί, αδελφές)

☑ Ο αδελφός σου είναι το αγόρι που έχει τους ίδιους γονείς με σένα. Η αδελφή σου είναι το κορίτσι που έχει τους ίδιους γονείς με σένα.

◇ **αδελφάκι, αδελφούλης, αδελφούλα**

♪ α- δελ- φός 'η οικογένεια'
- Λέμε και αδερφός, αδερφή.
Στον πληθυντικό λέμε και τα αδέρφια.

αδέσποτος, αδέσποτη, αδέσποτο επίθετο (αδέσποτοι, αδέσποτες, αδέσποτα)

αδέσποτος-----αδιάβροχος

Όταν ένα ζώο είναι αδέσποτο, γυρίζει στους δρόμους χωρίς να έχει ιδιοκτήτη για να το φροντίσει.

 Ο κύριος Μιχάλης βρήκε στην αυλή του τέσσερα αδέσποτα κουταβάκια.

 α-δέ-σπο-τος

αδιάβροχος, αδιάβροχη, αδιάβροχο επίθετο (αδιάβροχοι, αδιάβροχες, αδιάβροχα)

Όταν κάτι είναι αδιάβροχο, τότε δεν μπορεί να περάσει νερό μέσα του.

 Το ρολόι του Κώστα είναι αδιάβροχο και το φοράει όταν μπαίνει στη θάλασσα.

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

- αδιάβροχος ----- αδιάθετος

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

✓ (σαν ουσιαστικό) Το αδιάβροχο είναι αυτό που φοράμε, όταν δε θέλουμε να βρεχόμαστε από τη βροχή.

◇ βρέχω, βροχή

♪ α-δι-ά-βρο-χος

αδιαθεσία [η] ουσιαστικό
(αδιαθεσίες)
→ αδιάθετος

αδιάθετος, αδιάθετη, αδιάθετο
επίθετο (αδιάθετοι, αδιάθετες,
αδιάθετα)

αδιάθετος ----- αδιάφορος -

☑ Όταν κάποιος είναι αδιάθετος, είναι σαν άρρωστος και δεν αισθάνεται καλά.

◇ Όταν είσαι αδιάθετος, έχεις αδιαθεσία. 🎵 α-δι-ά-θε-τος

αδιαφορία [η] ουσιαστικό
→ αδιάφορος

αδιάφορος, αδιάφορη,
αδιάφορο επίθετο (αδιάφοροι,
αδιάφορες, αδιάφορα)

☑ Ο κύριος Μιχάλης είναι αδιάφορος για τη μόδα κι όλο φοράει κάτι παλιά ρούχα. Δεν ενδιαφέρεται για τη μόδα.

◇ Όταν είσαι αδιάφορος για κάτι, τότε αδιαφορείς γι' αυτό,

- αδιάφορος ----- αδιέξοδο

δείχνεις δηλαδή αδιαφορία.

♪ α-δι-ά-φο-ρος

αδιέξοδο [το] ουσιαστικό
(αδιέξοδα)

☑ Το αδιέξοδο είναι ένας δρόμος που είναι κλεισμένος στο τέλος του και δεν μπορείς να περάσεις.

✍ Ο δρόμος όπου βρίσκεται το σπίτι του κυρίου Μιχάλη οδηγεί σε αδιέξοδο. Στο τέλος του δρόμου υπάρχει ένας ψηλός άσπρος τοίχος.

♪ α-δι-έ-ξο-δο

άδικος, άδικη, άδικο επίθετο
(άδικοι, άδικες, άδικα)

☑ Η Χιονάτη έκοψε την τούρτα σε οκτώ ίσα κομμάτια. Δεν έδωσε μεγαλύτερο κομμάτι σε κανέναν. Δεν ήθελε να είναι άδικη.

● δίκαιος

◇ Ήταν δίκαιη και δεν έκανε αδικία. Δεν αδίκησε κανέναν.

♪ ά-δι-κος

αδυναμία [η] ουσιαστικό
(αδυναμίες) → αδύναμος

αδύναμος, αδύναμη, αδύναμο
επίθετο (αδύναμοι, αδύναμες,
αδύναμα)

- αδύναμος----- αδύνατος

Η Ροζαλία τριγυρνούσε στους δρόμους και δεν είχε φάει τρεις μέρες. Ένωθε πολύ αδύναμη.

● δυνατός

◇ Δεν είχε αρκετή δύναμη, είχε **αδυναμία**.

♪ α-δύ-να-μος

αδυνατίζω ρήμα (αδυνάτισα, θα αδυνατίσω)

→ αδύνατος

αδύνατος, αδύνατη, αδύνατο
επίθετο (αδύνατοι, αδύνατες, αδύνατα)

Όταν κάποιος είναι **αδύνατος**, δε ζυγίζει πολλά κιλά.

 Ο Κώστας είναι αδύνατος, ενώ ο θείος Αλέκος ψηλός και χοντρός. ○ λεπτός ● παχύς, χοντρός ✓ Η Αθηνά είναι αδύνατη στην αριθμητική. Δεν την καταλαβαίνει εύκολα. Στη γραμματική όμως είναι πολύ καλή. ◇ Όταν χάνεις κιλά και γίνεσαι αδύνατος, αδυνατίζεις.
🎵 α-δύ-να-τος

Αν θέλεις να μάθεις τι έγινε με τη Ροζαλία που χάθηκε, ψάξε μέσα στο λεξικό τις λέξεις αναστατώνω, ανησυχώ, εξαφανίζομαι, βρίσκω, καταφεύγω, κουλουριάζω, κουνώ, χαίρομαι, χοροπηδώ

- αέρας ----- αέρας

αέρας [ο] ουσιαστικό (αέρηδες)

☑ Τον αέρα τον αναπνέουμε κι έτσι μπορούμε και ζούμε. Δεν έχει μυρωδιά και δεν μπορούμε να τον δούμε.

✍ «Άνοιξε το παράθυρο για να μπει λίγος καθαρός αέρας» είπε η θεία Κατερίνα στον θείο Σταμάτη.

✓ **Αέρα** λέμε και τον άνεμο.

✍ Ο αέρας όμως δυνάμωσε και ο θείος Σταμάτης αναγκάστηκε να κλείσει γρήγορα το παράθυρο.

◇ Όταν αερίζεις ένα δωμάτιο, ανοίγεις πόρτες και παράθυρα για να μπει αέρας.

🎵 α-έ-ρας ✍ 'Ο καιρός'

αερίζω ----- αεροδρόμιο -

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

αερίζω ρήμα (αέρισα,
θα αερίσω) → αέρας

αέριο [το] ουσιαστικό (αέρια)
☑ Τα **αέρια** δεν είναι ούτε στερεά ούτε υγρά. Ο αέρας που αναπνέουμε είναι **αέριο**. Το **οξυγόνο** και το **υδρογόνο** είναι **αέρια**. Μερικά **αέρια** όπως το γκάζι είναι επικίνδυνα για την υγεία μας.

🎵 α-έ-ρι-ο

αεροδρόμιο [το] ουσιαστικό
(αεροδρόμια)
→ αεροπλάνο

- αεροπλάνο -----αεροπόρος

αεροπλάνο [το] ουσιαστικό
(αεροπλάνα)

☑ Με το αεροπλάνο μπορούμε να ταξιδεύουμε πετώντας σ' όλο τον κόσμο. ○ αεροσκάφος

◇ Τα αεροπλάνα προσγειώνονται και απογειώνονται στα αεροδρόμια. Τα οδηγούν οι πιλότοι. Μέσα στα αεροπλάνα δουλεύουν οι αεροσυνοδοί που φροντίζουν τους επιβάτες.

♪ α-ε-ρο-πλά-νο

αεροπόρος [ο] ουσιαστικό
(αεροπόροι)

☑ Ο αεροπόρος είναι αυτός που οδηγεί αεροπλάνα. ○ πιλότος

◇ Ένα αεροπορικό ταξίδι, είναι ένα ταξίδι με αεροπλάνο.

♪ α-ε-ρο-πό-ρος

αερόστατο [το] ουσιαστικό
(αερόστατα)

✓ Το αερόστατο είναι ένας μεγάλος σάκος γεμάτος με ζεστό αέρα ή με κάποιο άλλο αέριο, ελαφρύτερο από τον αέρα. Το αερόστατο μπορεί να σηκωθεί ψηλά στον αέρα και να μεταφέρει μερικούς ανθρώπους μέσα σ' ένα μεγάλο καλάθι που υπάρχει δεμένο στο κάτω μέρος του.

αερόστατο ----- αετός

♪ α-ε-ρό-στα-το

αεροσυνοδός [η] ουσιαστικό
(αεροσυνοδοί)
→ αεροπλάνο

αετός [ο] ουσιαστικό (αετοί)
☑ Ο αετός είναι ένα μεγάλο
πουλί με δυνατό ράμφος και
μυτερά νύχια.

Οι αετοί έχουν τις φωλιές τους στα βουνά.

🎵 α-ε-τός ✍️ 'τα ζώα'

Δες χαρταετός

αηδία [η] ουσιαστικό (αηδίες)

☑️ Όταν νιώθω αηδία για κάτι, νιώθω πολύ άσχημα με κάτι που είναι άσχημο, χαλασμένο ή βρόμικο.

✍️ Ο Κώστας έφαγε μία χαλασμένη σοκολάτα κι ένιωσε αηδία.

✓ Αηδία είναι αυτό που μας κάνει να νιώθουμε δυσάρεστα.

✍️ «Το φαγητό είναι σκέτη αηδία!» είπε ο κύριος Μιχάλης στη θεία του.

- αηδία ----- αθάνατος

«Δεν τρώγεται!» συνέχισε.

◇ Ο Κώστας αηδίασε με αυτό που έφαγε. Το βρήκε αηδιαστικό.

♪ αη-δί-α

αθάνατος, αθάνατη, αθάνατο
επίθετο (αθάνατοι, αθάνατες, αθάνατα)

☑ Όταν κάποιος είναι αθάνατος, τότε ζει για πάντα, αιώνια.

✍ Κανένας άνθρωπος δεν είναι αθάνατος.

● θνητός

♪ α-θά-να-τος

άθλημα ----- αθλητής -

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

άθλημα [το] ουσιαστικό
(αθλήματα)

☑ Το ποδόσφαιρο, το μπάσκετ, το τρέξιμο και το τένις είναι αθλήματα.

○ σπορ

◇ **αθλητής, αθλητισμός**

♪ ά-θλη-μα 'τα αθλήματα'

αθλητής [ο], **αθλήτρια** [η]
ουσιαστικό (αθλητές, αθλήτριες)

☑ Οι αθλητές γυμνάζονται συνέχεια για να συμμετέχουν σε αγώνες.

 Ο Κώστας ονειρεύεται να γίνει μεγάλος αθλητής. Ονειρεύεται να παίξει ποδόσφαιρο στην Εθνική μας ομάδα.

αθλητής ----- αθλητισμός

◇ Ο κύριος Γιάννης διαβάζει αθλητική εφημερίδα κάθε μέρα. Διαβάζει εφημερίδα που ασχολείται με τους αθλητές και τα αθλήματα. **αθλητισμός**

♪ α-θλη-τής 'τα αθλήματα'

αθλητισμός [ο] ουσιαστικό

☑ Η Αλίκη διαβάζει ένα βιβλίο για τον αθλητισμό στην αρχαία Ελλάδα. Δηλαδή για τα αθλήματα στην αρχαία Ελλάδα. ✓ Όταν κάνεις αθλητισμό, κάνεις κάποιο άθλημα. Ο Νίκος και ο Κώστας παίζουν ποδόσφαιρο σε ομάδα. Κάνουν αθλητισμό.

◇ **αθλητής, αθλητικός**

♪ α-θλη-τι-σμός

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

----- τα αθλήματα -----

άλμα σε ύψος

δισκοβολία

δρόμος μετ' εμποδίων

άλμα
σε μήκος

αγώνας
δρόμου

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

- αθώς-----αίθουσα

αθώς, αθώα, αθώο επίθετο
(αθώοι, αθώες, αθώα)

Όταν κάποιος είναι αθώς, δεν έχει κάνει κάτι κακό.

 «Δεν έσπασα εγώ το παράθυρο. Είμαι αθώς!» είπε ο Κώστας στον κύριο Μιχάλη.

● ένοχος

✓ Ένα αθώο παιδί είναι αγνό, χωρίς κακία. Το ίδιο κι ένα αθώο αστείο ή πείραγμα.

 Η Αθηνά δεν μπορεί να καταλάβει ότι τα πειράγματα του Νίκου είναι αθώα και θυμώνει.

○ άκακος   α-θώ-ος

αίθουσα [η] ουσιαστικό
(αίθουσες)

✓ Η αίθουσα είναι ένα μεγάλο δωμάτιο που χωράει πολλούς ανθρώπους. Τέτοια δωμάτια είναι οι αίθουσες του σινεμά ή του σχολείου. 🎵 αί-θου-σα

αίμα [το] ουσιαστικό (αίματα)

✓ Όταν έχουμε κάποια πληγή, τρέχει αίμα. Είναι το κόκκινο υγρό που κυκλοφορεί παντού μέσα στο σώμα μας.

✓ Λέμε ότι παγώνει το αίμα στις φλέβες σου, όταν φοβάσαι πολύ. Ακόμη λέμε ότι ανάβουν τα αίματα, όταν είσαι έτοιμος για καβγά. Λέμε επίσης ότι ανεβαίνει το αίμα στο κεφάλι σου, όταν θυμώνεις

- αίμα ----- αιμορραγώ

πάρα πολύ.

◇ Όταν κάποιος δίνει λίγο από το αίμα του για κάποιον άρρωστο, είναι αιμοδότης. Όταν ένας άρρωστος χάνει πολύ αίμα, αιμορραγεί.

♪ αί-μα

- Πότε λέμε ότι κάποιος είναι αίμα σου; Τι σου είναι;

αιμοδότης [ο], αιμοδότρια [η]
(αιμοδότες, αιμοδότριες)
ουσιαστικό → αίμα

αιμορραγώ ρήμα
(αιμορράγησα,
θα αιμορραγήσω) → αίμα

αίνιγμα [το] ουσιαστικό
(αινίγματα)

☑ Ένα αίνιγμα είναι ένα παιχνίδι με λόγια. Κάνουμε μία ερώτηση και πρέπει να βρούμε, να μαντέψουμε την απάντηση; Ψηλός-ψηλός καλόγερος και κόκαλα δεν έχει, τι είναι; (απάντηση: Ο καπνός).

🎵 αί-νιγ-μα

αισθάνομαι ρήμα (αισθάνθηκα, θα αισθανθώ)

☑ Όταν αισθάνεσαι χαρούμενος, κουρασμένος ή θυμωμένος, τότε έτσι είσαι εκείνη την στιγμή. Μερικές φορές αισθανόμαστε ωραία,

- αισθάνομαι -----αίσθηση

άλλες φορές αισθανόμαστε άσχημα. νιώθω Όταν αισθάνεσαι κάτι, το ακουμπάς ή το μυρίζεις για να δεις πώς είναι. Ο Κώστας ακούμπησε το χέρι του στον πάγο και αισθάνθηκε πόσο κρύος ήταν.
 Αίσθημα είναι αυτό που αισθανόμαστε. αίσθηση
 αι-σθά-νο-μαι

αίσθηση [η] ουσιαστικό (αισθήσεις)
 Οι αισθήσεις μας είναι η όραση, η ακοή, η όσφρηση, η αφή και η γεύση και μας επιτρέπουν να βλέπουμε, ν' ακούμε, να μυρίζουμε, ν' αγγίζουμε και να

καταλαβαίνουμε αν ένα φαγητό είναι γλυκό, ξινό ή αλμυρό.

✓ Όταν χάνεις τις αισθήσεις σου, λιποθυμάς.

♪ αί-σθη-ση

αιτία [η] ουσιαστικό (αιτίες)

☑ Η Αθηνά δεν ήξερε την αιτία που άργησε ο Κώστας. Δεν ήξερε γιατί άργησε ο Κώστας.

♪ αι-τί-α

αιχμαλωτίζω, αιχμαλωτίζομαι
ρήμα (αιχμαλώτισα,
θα αιχμαλωτίσω)

☑ Όταν αιχμαλωτίζεις κάποιον, τον πιάνεις και δεν τον αφήνεις

- αιχμαλωτίζω ----- αιώνας

να φύγει. Ο θεός Αλέκος έλεγε ιστορίες για τον πατέρα του που τον είχαν αιχμαλωτίσει οι Γερμανοί.

◇ Όταν αιχμαλωτίζεις κάποιον, τον πιάνεις αιχμάλωτο.

♪ αιχ-μα-λω-τί-ζω

αιχμάλωτος, αιχμάλωτη,
αιχμάλωτο επίθετο (αιχμάλωτοι,
αιχμάλωτες, αιχμάλωτα)
→ αιχμαλωτίζω

αιώνας [ο] ουσιαστικό (αιώνες)

☑ Ένας αιώνας είναι εκατό χρόνια

✓ Είχε κίνηση στον δρόμο και ο

κύριος Γιάννης έκανε έναν αιώνα να φτάσει στο σπίτι. Άργησε πολύ. 🎵 αι-ώ-νας

άκαρδος, άκαρδη, άκαρδο
επίθετο (άκαρδοι, άκαρδες, άκαρδα)

☑️ Λένε πως ο κύριος Μιχάλης είναι άκαρδος άνθρωπος. Πως δεν έχει βοηθήσει κανέναν ποτέ του.

○ άσπλαχνος, σκληρός, σκληρόκαρδος

● συμπονετικός, πονόψυχος

🎵 ά-καρ-δος

Δες καρδιά

- ακαταλαβίστικος-ακατάστατος

**ακαταλαβίστικος,
ακαταλαβίστικη,
ακαταλαβίστικο επίθετο
(ακαταλαβίστικοι,
ακαταλαβίστικες,
ακαταλαβίστικα)**

☑ Ο Νίκος λέει επίτηδες ακατα-
λαβίστικα πράγματα για να μην
καταλαβαίνει η Αθηνά και να
θυμώνει. Λέει πράγματα που δεν
καταλαβαίνει κανείς.

◇ **καταλαβαίνω**

♪ α-κα-τα-λα-βί-στι-κος

**ακατάστατος, ακατάστατη,
ακατάστατο επίθετο
(ακατάστατοι, ακατάστατες
ακατάστατα)**

☑ Όταν κάποιος είναι **ακατάστατος**, δεν τακτοποιεί, δε βάζει τα πράγματά του στη θέση τους.
ανοικοκύρευτος

✓ Το δωμάτιο του Κώστα ήταν **ακατάστατο** μετά το απογευματινό παιχνίδι με τ' αυτοκινητάκια του. Δεν ήταν τακτοποιημένο.

○ ατακτοποίητος

● τακτοποιημένος

♪ α-κα-τά-στα-τος

ακινησία [η] ουσιαστικό
(ακινησίες) → ακίνητος

- ακίνητος ----- ακολουθώ

ακίνητος, ακίνητη, ακίνητο
επίθετο (ακίνητοι, ακίνητες,
ακίνητα)

☑ Οι επτά νάνοι βρήκαν τη Χιονάτη ξαπλωμένη και ακίνητη πάνω στο πάτωμα. Δεν κουνιόταν καθόλου.

◇ Βρισκόταν σε **ακίνησια**.

♪ α-κί-νη-τος

ακοή [η] ουσιαστικό → ακούω

ακολουθώ, ακολουθούμαι
ρήμα (ακολουθήσα,
θα ακολουθήσω)

☑ Ο κύριος Γιάννης ακολουθεί συχνά το λεωφορείο με το αυτοκίνητό του, όταν πηγαίνει στη

δουλειά του. Πηγαίνει πίσω από το λεωφορείο. ● προηγούμαι

✓ Ο χειμώνας ακολουθεί το φθινόπωρο. Έρχεται μετά το φθινόπωρο.

✓ Η Κοκκινοσκουφίτσα ακολούθησε το μονοπάτι και μπήκε στο δάσος. Προχώρησε στο μονοπάτι.

✓ Η Αθηνά ακολούθησε τις συμβουλές της γιαγιάς της. Έκανε αυτό που της είπε η γιαγιά της.

♪ α-κο-λου-θώ

Το αυτοκίνητο ακολουθεί το λεωφορείο.

ακουμπώ και **ακουμπάω** ρήμα
(ακούμπησα, θα ακουμπήσω)

☑ Όταν ακουμπάς κάτι, βάζεις
το χέρι σου ή κάποιο άλλο με-
ρος του σώματος σου πάνω
του.

✍ «Μην ακουμπάς την πληγή
της Αθηνάς, γιατί πονάει» είπε η
Ελένη στην Αλίκη.

○ αγγίζω

✓ Η Αλίκη ακούμπησε τη βαλί-
τσα της στο πάτωμα και πήγε
να δει τι είχε πάθει η Αθηνά. Ά-
φησε τη βαλίτσα της για λίγο
στο πάτωμα.

○ βάζω, αφήνω

🎵 α-κου-μπώ

ακουστικό [το] ουσιαστικό
(ακουστικά)

☑ Όταν μιλάμε στο τηλέφωνο, βάζουμε στο αυτί μας το ακουστικό.

✓ Όταν κάποιος δεν ακούει καλά, φοράει ακουστικό για ν' ακούει καλύτερα.

✓ Όταν κάποιος θέλει ν' ακούει μουσική μόνος του, φοράει ακουστικά για να μην ενοχλεί τους άλλους.

🎵 α-κου-στι-κό

ακούω, ακούγομαι ρήμα
(άκουσα, θα ακούσω)

✓ Όταν ακούς κάτι, καταλαβαίνεις τους ήχους που φτάνουν στ' αυτιά σου.

 «Άκουσες τον σκύλο που γάβγιζε χθες βράδυ;» ρώτησε ο κύριος Μιχάλης τον Κώστα.

✓ **Ακούστηκε** πως η θεία Κατερίνα θα κάνει έκθεση ζωγραφικής τον Μάιο. Είναι αλήθεια; Διαδόθηκε το νέο.

✓ Ο Κώστας δεν ακούει κανέναν και κάνει πάντα του κεφαλιού του. Δεν υπακούει.

◇ Όταν δεν ακούς καλά, έχεις πρόβλημα ακοής. 🎵 α-κού-ω

ἄκρη [η] ουσιαστικό (ἄκρες)

☑ Η ἄκρη είναι το τελευταίο μέρος ενός πράγματος.

✎ Ο Κώστας κάθεται στην ἄκρη του καναπέ. ○ ἄκρο, τέρμα, τέλος ✓ Η Αθηνά έκανε στην ἄκρη για να περάσει ο κύριος Μιχάλης. Παραμέρισε, πήγε πιο πέρα.

✓ Η Ελένη κάθισε σε μία ἄκρη κι άρχισε να κλαίει, επειδή τη μάλωσε η μαμά της.

Σε μία γωνίτσα.

🎵 ἄ-κρη

Το κάδρο είναι στην ἄκρη του διαδρόμου.

- ακρίβεια ----- ακριβώς

ακρίβεια [η] ουσιαστικό
→ ακριβός

ακριβός, ακριβή, ακριβό
επίθετο (ακριβοί, ακριβές,
ακριβά)

☑ Όταν κάτι είναι ακριβό, πλη-
ρώνουμε γι' αυτό πολλά χρήμα-
τα. ✍ «Τα φρούτα και τα λαχανι-
κά είναι πολύ ακριβά τον χειμώ-
να» είπε η κυρία Μαργαρίτα.

● φτηνός

◇ Οι τιμές των λαχανικών είναι
πολύ υψηλές, υπάρχει μεγάλη
ακρίβεια. 🎵 α-κρι-βός

ακριβώς επίρρημα

☑ Ο Κώστας μάς είπε ακριβώς τι έγινε στη χθεσινή εκδρομή. Μας είπε τι έγινε στ' αλήθεια, χωρίς να ξεχάσει ούτε να αλλάξει τίποτα.

✓ Η Αθηνά ήρθε ακριβώς στις επτά. Δεν ήρθε ούτε πιο νωρίς ούτε πιο αργά. ● περίπου

🎵 α-κρι-βώς

ακρίδα [η] ουσιαστικό (ακρίδες)

☑ Η ακρίδα είναι ένα έντομο με μεγάλα και δυνατά πίσω πόδια. Η ακρίδα πηδά ψηλά και τρώει τα φύλλα των φυτών.

🎵 α-κρί-δα

🖋 'τα έντομα'

α

ακροατήριο ----- ακροατήριο

β

γ

δ

ε

ζ

η

θ

ι

κ

λ

μ

ν

ξ

ο

π

ρ

σ

τ

υ

φ

χ

ψ

ω

ακροατήριο [το] ουσιαστικό
(ακροατήρια)
→ ακροατής

ακροατής [ο], **ακροάτρια** [η]
ουσιαστικό (ακροατές,
ακροάτριες)

☑ **Ακροατές** είναι αυτοί που ακούν μία εκπομπή στο ραδιόφωνο ή που παρακολουθούν μία ομιλία.

◇ **Ακροατήριο** λέμε όλους τους ανθρώπους που είναι μαζεμένοι σ' ένα μέρος για να δουν ένα θέμα ή ν' ακούσουν μία ομιλία.

♪ α-κρο-α-τής

ακροβάτης [ο], **ακροβάτισσα** [η] ουσιαστικό (ακροβάτες, ακροβάτισσες)

☑ Στο τσίρκο οι ακροβάτες κάνουν ακροβατικά, δηλαδή δύσκολες ασκήσεις ισορροπίας.

🎵 α-κρο-βά-της

Δες τσίρκο

ακροβατικά [τα] ουσιαστικό
→ ακροβάτης

ακρογιάλι [το] ουσιαστικό
(ακρογιάλια) → ακρογιαλιά

- ακρογιαλιά ----- ακρωτήριο

ακρογιαλιά [η] ουσιαστικό
(ακρογιαλιές)

☑ Η ακρογιαλιά είναι το μέρος της στεριάς δίπλα στη θάλασσα. Η ακρογιαλιά έχει άμμο ή βότσαλα.

○ ακροθαλασσιά, ακτή, παραλία

◇ Η ακρογιαλιά λέγεται και **ακρογιάλι**. 🎵 α-κρο-για-λιά

ακρωτήριο και **ακρωτήριο** [το] ουσιαστικό (ακρωτήρια)

☑ Το ακρωτήριο είναι μία στενή λωρίδα στεριάς που μπαίνει βαθιά μέσα στη θάλασσα.

○ κάβος 🎵 α-κρω-τή-ρι-ο

ακτή [η] ουσιαστικό (ακτές)

☑ Η Αθηνά κολύμπησε μέχρι την ακτή και ξάπλωσε πάνω στην υγρή άμμο. Είναι το μέρος όπου η στεριά βρέχεται από τη θάλασσα. ○ ακροθαλασσιά

🎵 α-κτή

ακτίνα [η] ουσιαστικό (ακτίνες)

☑ Οι ακτίνες του ήλιου είναι οι φωτεινές γραμμές που βγαίνουν από τον ήλιο.

✓ Οι ακτίνες σε μία ρόδα ποδηλάτου είναι οι μεταλλικές γραμμές που ενώνουν το κέντρο της ρόδας με το λάστιχο.

✓ Οι ακτίνες X περνούν μέσα από στερεά σώματα. Μ' αυτές οι

- ακτίνα ----- ακυρώνω

γιατροί εξετάζουν τα κόκαλα ή τα όργανα του σώματος μας.

♪ α-κτί-να

ακτινίδιο [το] ουσιαστικό
(ακτινίδια)

☑ Το ακτινίδιο είναι ένα φρούτο που από έξω έχει καφέ φλούδα και από μέσα βαθύ πράσινο χρώμα και μαύρα σποράκια.

♪ α-κτι-νί-δι-ο

ακυρώνω, ακυρώνομαι ρήμα
(ακύρωσα, θα ακυρώσω)

☑ Όταν ακυρώνεις κάτι που είχες αποφασίσει, τότε δεν το κάνεις.

✍ Ο Κώστας ακύρωσε την εκδρομή στο βουνό, επειδή είχε πολύ άσχημο καιρό. Πήγε όμως λίγες μέρες μετά, όταν έφτιαξε ο καιρός.

✓ «Μην ξεχάσεις ν' ακυρώσεις το εισιτήριό σου στο μηχάνημα, μόλις μπεις στο λεωφορείο» είπε στον Ίγκλι η μαμά του.

🎵 α-κυ-ρώ-νω

αλάτι [το] ουσιαστικό (αλάτια)

☑ Η Αθηνά δοκίμασε τη σούπα της και είπε ότι δεν είχε πολύ αλάτι. Ήταν ανάλατη. Δοκίμασε

- αλάτι ----- αλέθω

και τις πατάτες και βρήκε ότι είχαν πολύ αλάτι. Ήταν πολύ αλμυρές. Το αλάτι το βρίσκουμε στο θαλασσινό νερό και το χρησιμοποιούμε για να γίνουν πιο νόστιμα τα φαγητά μας.

◇ Το αλάτι το έχουμε στο τραπέζι μέσα σε μία αλατιέρα.

♪ α-λά-τι Δες αλμυρός

αλατιέρα [η] ουσιαστικό
(αλατιέρες) → αλάτι

αλέθω, αλέθομαι ρήμα (άλεσα, θα αλέσω)

☑ Όταν αλέθεις καφέ, τότε λιώνεις τους κόκκους του και τον κάνεις σκόνη

◇ **Γίνεται αλεσμένος.**

♪ α-λέ-θω

αλείφω, αλείφομαι ρήμα
(άλειψα, θα αλείψω)

☑ Ο Κώστας άλειψε το ψωμί του με βούτυρο και μαρμελάδα. Άπλωσε βούτυρο και μαρμελάδα πάνω στο ψωμί.

◇ Η Αλίκη έβαλε την αλοιφή που της έδωσε ο γιατρός για τα σπυράκια του προσώπου.

♪ α-λεί-φω

- Προσοχή στην ορθογραφία:
αλείφω-αλοιφή!

- αλεξίπτωτο ----- αλεύρι

αλεξίπτωτο [το] ουσιαστικό
(αλεξίπτωτα)

☑ Οι αλεξίπτωτιστές πηδούν από αεροπλάνα. Τα αλεξίπτωτα έχουν μεγάλα πανιά που ανοίγουν σε σχήμα ομπρέλας και πολλά σκοινιά.

🎵 α-λε-ξί-πτω-το

αλεύρι [το] ουσιαστικό

(αλεύρια) ☑ Το αλεύρι είναι μία λευκή ή κίτρινη σκόνη από σιτάρι ή καλαμπόκι. Με το αλεύρι φτιάχνουμε ψωμί και γλυκά.

🎵 α-λεύ-ρι

αλήθεια [η] ουσιαστικό
(αλήθειες)

☑ Ο Κώστας είπε ότι έσπασε το βάζο. Είπε την αλήθεια, δεν είπε ψέματα. Είπε τι έγινε πραγματικά.

- ψέμα   ◆ αληθινός
- ♪ α-λή-θεια

αληθινός, αληθινή, αληθινό
επίθετο (αληθινοί, αληθινές,
αληθινά)

☑ «Ο θείος Αλέκος δε μας είπε κάτι από τη φαντασία του» είπε ο Κώστας. «Μας διηγήθηκε μία αληθινή ιστορία». Μία ιστορία που έγινε στ' αλήθεια, συνέβη πραγματικά.

- αληθινός----- αλίμονο

- ψεύτικος   ○ πραγματικός
- ◇ αλήθεια
- ♪ α-λη-θι-νός

αλίμονο επιφώνημα

☑ Λέμε **αλίμονο** για να δείξουμε ότι λυπόμαστε για κάτι που έγινε.

✍ «Αλίμονο, έχασα το βιβλίο μου!» είπε ο Κώστας.

✓ Λέμε **αλίμονο** σε κάποιον για να δείξουμε ότι θα τιμωρηθεί, αν δεν κάνει αυτό που πρέπει.

✍ «Αλίμονό σου αν πας αδιάβαστος στο σχολείο» φώναξε η κυρία Μαργαρίτα.

♪ α-λί-μο-νο

αλκοόλ [το] ουσιαστικό
→ οινόπνευμα

αλλάζω ρήμα (άλλαξα,
θα αλλάξω)

☑ Όταν αλλάζεις, γίνεσαι διαφορετικός.

✍ Από τότε που η Αλίκη πήγε στο Γυμνάσιο **άλλαξε** πολύ ψήλωσε και αδυνάτισε.

✓ «Περίμενε ν' αλλάξω μπαταρίες στο γουόκμαν κι έρχομαι να πάμε για ποδήλατο!» είπε η Αθηνά στην Ελένη. Δηλαδή η Αθηνά ήθελε να βάλει άλλες μπαταρίες.

✓ Ο Νίκος έγινε μούσκεμα από τη βροχή και πήγε στο σπίτι του ν' αλλάξει. Να φορέσει δηλαδή

- αλλάζω -----αλληλογραφώ

άλλα ρούχα.

◇ Όταν **αλλάζω** κάτι, κάνω μία **αλλαγή**.

♪ αλ-λά-ζω

αλλαντικό [το] ουσιαστικό
(αλλαντικά)

☑ Τα σαλάμι, τα λουκάνικα και το ζαμπόν είναι **αλλαντικά**.

♪ αλ-λα-ντι-κό

αλληλογραφώ ρήμα

(αλληλογράφησα,
θα αλληλογραφήσω)

☑ Όταν αλληλογραφείς με κάποιον, γράφεις και του στέλνεις γράμματα κι εκείνος σου απαντάει επίσης με γράμματα.

αλληλογραφώ ----- αλλιώτικος

 Η Αλίκη αλληλογραφεί συχνά από την Κρήτη με την Αθηνά που ζει στην Αθήνα.

 Η Αθηνά έχει συχνή αλληλογραφία με την Αλίκη.

 αλ-λη-λο-γρα-φώ

**αλλιώτικος, αλλιώτικη,
αλλιώτικο** επίθετο (αλλιώτικοι,
αλλιώτικες, αλλιώτικα)

 «Το σπίτι σου είναι πιο μεγάλο και πιο άνετο. Είναι αλλιώτικο από το δικό μου!» είπε η Αθηνά στην Ελένη. Δεν είναι το ίδιο. Δε μοιάζει. Έχει διαφορές.

 διαφορετικός, άλλος

 αλ-λιώ-τι-κος

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

- άλλος ----- άλμπουμ

άλλος, άλλη, άλλο αντωνυμία
(άλλοι, άλλες, άλλα)

☑ «Θα σας πω ένα άλλο ανέκδοτο» είπε ο Νίκος. Ένα διαφορετικό ανέκδοτο.

✓ «Θέλεις άλλο κομμάτι γλυκό, Κώστα;» ρώτησε η κυρία Μαργαρίτα. Θέλεις ακόμη ένα κομμάτι;

✓ Η Αθηνά πάντα σκέφτεται πρώτα τους άλλους. Σκέφτεται τους άλλους ανθρώπους,

🎵 άλ-λος

άλμπουμ [το] ουσιαστικό

☑ Το άλμπουμ είναι ένα βιβλίο με χοντρό χάρτινο εξώφυλλο και λευκές σελίδες για να βάζουμε

άλμπουμ ----- αλμυρός

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

μέσα φωτογραφίες ή γραμματόσημα.

🎵 άλ-μπουμ

- Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

αλμυρός, αλμυρή, αλμυρό
επίθετο (αλμυροί, αλμυρές, αλμυρά)

☑️ Όταν κάτι είναι αλμυρό, έχει πολύ αλάτι.

🖋️ Η κυρία Μαργαρίτα βάζει πολύ αλάτι στα φαγητά και τα κάνει αλμυρά. 🎵 αλ-μυ-ρός

Δες αλάτι

- Λέμε και αρμυρός.

άλογο ----- αλυσίδα

άλογο [το] ουσιαστικό (άλογα)

☑ Το άλογο είναι ένα μεγάλο ζώο που τρέχει γρήγορα. Όταν φωνάζει, το άλογο χλιμιντρίζει.

○ ίππος ◇ Όταν τρέχουμε πάνω σ' ένα άλογο, κάνουμε ιππασία.

🎵 ά-λο-γο 🖋 'το αγρόκτημα'

αλοιφή [η] ουσιαστικό
(αλοιφές) → αλείφω

αλυσίδα [η] ουσιαστικό
(αλυσίδες) ☑ Ο Πινόκιο είναι δεμένος με μία χοντρή αλυσίδα. Η αλυσίδα είναι φτιαγμένη από μεταλλικά δαχτυλίδια, ενωμένα μεταξύ τους σε μία σειρά.

Τα δαχτυλίδια αυτά τα λέμε κρίκους.

✓ Η Αθηνά φορά στον λαιμό της ένα μικρό σταυρουδάκι σε ασημένια αλυσίδα.

♪ α-λυ-σί-δα

αλφάβητο [το] ουσιαστικό
(αλφαβήτα)

☑ Το αλφάβητο είναι όλα τα γράμματα που έχουμε για να γράφουμε λέξεις. Το ελληνικό αλφάβητο έχει 24 γράμματα που μπαίνουν πάντα στην ίδια σειρά.

- αλφάβητο ----- άμαξα

Το πρώτο γράμμα είναι το α και το τελευταίο το ω. Όταν βάζεις τα γράμματα στη σειρά αυτή, τα βάζεις σε αλφαβητική σειρά.

♪ αλ-φά-βη-το

- Λέμε και η αλφαβήτα.

- Μπορείς να δεις το ελληνικό αλφάβητο στα δεξιά αυτής της σελίδας.

άμαξα [η] ουσιαστικό (άμαξες)

☑ Η Χιονάτη και ο πρίγκιπας έφυγαν με μία χρυσή άμαξα.

♪ ά-μα-ξα

αμάξι ----- αμέσως

αμάξι [το] ουσιαστικό (αμάξια)

☑ Το αμάξι είναι το αυτοκίνητο.

🎵 α-μά-ξι **Δες αυτοκίνητο**

αμαρτία [η] ουσιαστικό
(αμαρτίες)

☑ Όταν κάνουμε μία αμαρτία,
κάνουμε μία πολύ κακή πράξη.

🎵 α-μαρ-τί-α

αμέσως επίρρημα

☑ Όταν κάνουμε κάτι αμέσως,
το κάνουμε πολύ γρήγορα, χω-
ρίς να περιμένουμε.

✍ «Έλα στο σπίτι αμέσως! Δε θα
σε περιμένω καθόλου!» φώναξε ο
Κώστας στην Αθηνά

🎵 α-μέ-σως

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

- αμέτρητος ----- άμμος

αμέτρητος, αμέτρητη,
αμέτρητο επίθετο (αμέτρητοι,
 αμέτρητες, αμέτρητα)

☑ Στον ουρανό λάμπουν
 αμέτρητα αστέρια κάθε βράδυ.
 Είναι τόσα πολλά που δεν μπο-
 ρούμε να τα μετρήσουμε.

○ άπειρος   🎵 α-μέ-τρη-τος

άμμος [η] ουσιαστικό

☑ Η άμμος είναι πολύ πολύ μι-
 κρά κομματάκια πέτρας. Μοιάζει
 με σκόνη και σκεπάζει παραλίες
 και έρημους.

✓ Άμμο λέμε και την αμμουδιά.

🎵 άμ-μος

αμμουδιά ----- αμπέλι

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

αμμουδιά [η] ουσιαστικό
(αμμουδιές)

Η αμμουδιά είναι μία παραλία με άμμο.

 Η Αλίκη περπατούσε στην αμμουδιά κι έψαχνε να βρει κοχύλια στην άμμο.

 αμ-μου-διά

αμπέλι [το] ουσιαστικό
(αμπέλια)

Το αμπέλι είναι ένα χωράφι φυτεμένο με πολλά κλήματα.

αμπελώνας

Το αμπέλι είναι το φυτό που μας δίνει το σταφύλι.

κλήμα α-μπέ-λι

- αμύγδαλο----- άμυνα

αμύγδαλο [το] ουσιαστικό
(αμύγδαλα)

☑ Ο Κώστας λατρεύει τις σοκολάτες με αμύγδαλα. Είναι οι μικροί καρποί κλεισμένοι μέσα σε τσόφλια που παίρνουμε από τα δέντρα, τις αμυγδαλιές.

◇ Οι αμυγδαλιές ανθίζουν τον Φεβρουάριο πριν από τ' άλλα δέντρα. 🎵 α-μύ-γδα-λο

άμυνα [η] ουσιαστικό (άμυνες)
→ αμύνομαι

αμύνομαι ρήμα (αμύνθηκα,
θα αμυνθώ)

☑ Στο έργο που έβλεπε η θεία Κατερίνα ο ταμίας αμύνθηκε εναντίον των ληστών, γιατί κινδύνευε η ζωή του. Προσπάθησε να προστατευτεί για να μην του κάνουν κακό.

◇ Όταν αμύνεσαι εναντίον κάποιου, βρίσκεσαι σε άμυνα.

● κάνω επίθεση

♪ α-μύ-νο-μαι

ανάβω ρήμα (άναψα,
θα ανάψω)

☑ Όταν ανάβω ένα σπύρτο, του βάζω φωτιά.

- ανάβω -----ανάβω

 Ο θείος Αλέκος **άναψε** τα ξύλα στο τζάκι για να ζεσταθεί το σπίτι. ✓ Όταν κάτι **ανάβει**, παίρνει φωτιά και καίγεται.

 Τα ξύλα ήταν ξερά και **άναψαν** αμέσως. ✓ Όταν **ανάβω** μία συσκευή, την κάνω να δουλεύει.

 Ο πατέρας του Κώστα **άναψε** τον θερμοσίφωνα. **◇ Με τον αναπτήρα** **ανάβουμε** ένα τσιγάρο ή **βάζουμε** φωτιά σε κάτι.

 α-νά-βω

αναγκάζω----- αναγκαστικός

αναγκάζω, αναγκάζομαι ρήμα
(ανάγκασα, θα αναγκάσω)

✓ Όταν αναγκάζεις κάποιον να κάνει κάτι, τον βάζεις να κάνει κάτι χωρίς να το θέλει, επειδή το θέλεις εσύ.

✍ «Δεν μπορείς ν' αναγκάσεις όλο τον κόσμο να κάνει ησυχία, όταν κοιμάσαι εσύ» είπε στον κύριο Μιχάλη η θεία του.

○ πιέζω, υποχρεώνω

◇ **ανάγκη, αναγκαστικός**

🎵 α-να-γκά-ζω

αναγκαστικός, αναγκαστική,
αναγκαστικό επίθετο
(αναγκαστικοί, αναγκαστικές
αναγκαστικά) → **ανάγκη**

- ανάγκη----- αναγνωρίζω

ανάγκη [η] ουσιαστικό
(ανάγκες)

☑ Ο Κώστας δεν πήγε στο σχολείο χθες, γιατί ήταν **ανάγκη** να πάει στον γιατρό για το αυτί του. Χρειάστηκε να πάει στον γιατρό.

◇ **αναγκάζω, αναγκαστικός**

🎵 α-νά-γκη

αναγνωρίζω, αναγνωρίζομαι
ρήμα (αναγνώρισα,
θα αναγνωρίσω)

☑ Όταν αναγνωρίζεις κάποιον, τον ξέρεις από πριν και τώρα που τον βλέπεις πάλι τον ξαναθυμάσαι. ✍ Στο έργο που είδε η θεία Κατερίνα ο αστυνομικός **αναγνώρισε τον κλέφτη**

αναγνωρίζω ----- αναισθητος

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

και τον κυνήγησε. Τον είχε ξανα-
δει. ○ καταλαβαίνω

✓ «Αναγνωρίζω ότι έκανα λά-
θος» είπε ο κύριος Μιχάλης στον
Κώστα. Είναι αλήθεια ότι έκανα
λάθος και το λέω.

○ παραδέχομαι ◇ αναγνώριση

♪ α-να-γνω-ρί-ζω

αναγνώριση [η] ουσιαστικό
(αναγνωρίσεις)
→ αναγνωρίζω

αναισθητος, αναισθητη,
αναισθητο επίθετο
(αναισθητοι, αναισθητες,
αναισθητα)

- αναισθητος-----ανακαλύπτω

☑ Όταν κάποιος είναι αναισθητος, μοιάζει σαν να κοιμάται και δεν μπορεί να δει, ν' ακούσει ή να καταλάβει τι συμβαίνει γύρω του. ✍ Στο έργο που είδε η θεία Κατερίνα ο αστυνομικός έριξε μία μπουνιά στον κλέφτη και τον έριξε κάτω αναισθητο.

✓ Όταν κάποιος είναι αναισθητος, δεν ενδιαφέρεται για τους άλλους. ○ αδιάφορος
● ευαίσθητος 🎵 α-ναί-σθη-τος

ανακαλύπτω, ανακαλύπτομαι
ρήμα

(ανακάλυψα, θα ανακαλύψω)

☑ Όταν ανακαλύπτεις κάτι, βρί-

ανακαλύπτω ----- ανακαλύπτω

σκεις κάτι που ήταν κρυμμένο ή μαθαίνεις κάτι που δε που δε γνώριζες πριν. ✍️ Η Αθηνά ανακάλυψε τα σοκολατάκια που είχε κρύψει η μαμά της και τα έφαγε. Αργότερα η μαμά της ανακάλυψε ότι τα σοκολατάκια είχαν εξαφανιστεί. ♦ Όταν ανακαλύπτω κάτι, κάνω μία ανακάλυψη.

🎵 α-να-κα-λύ-πτω

Μέσα στο όνομά μου μπορείς να βρεις τη λέξη καλύπτω. Τι κάνω;

.....

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

- ανακάλυψη----- ανακατεύω

ανακάλυψη [η] ουσιαστικό
(ανακαλύψεις) → ανακαλύπτω

ανακατεύω και **ανακατώνω**,
ανακατεύομαι, **ανακατώνομαι**
ρήμα (ανακάτεψα,
θα ανακατέψω)

Όταν ανακατεύεις δύο ή
περισσότερα πράγματα, τα βάζεις
μαζί, ώστε να γίνουν ένα
πράγμα.

 Η κυρία Μαργαρίτα **ανακάτεψε**
τα ρούχα στο συρτάρι του και
δεν μπορούσε να βρει τις κάλ-
τσες του.

✓ «Δεν είναι σωστό να ανακατεύεσαι στη ζωή των άλλων» είπε στον κύριο Μιχάλη η θεία του.

🎵 α-να-κα-τεύ-ω

ανακοινώνω, ανακοινώνομαι
ρήμα (ανακοίνωσα,
θα ανακοινώσω)

☑️ Όταν ανακοινώνεις κάτι, το λες στους άλλους ανθρώπους είτε προφορικά είτε γραπτά.

✍️ Ο Κώστας ανακοίνωσε στους γονείς του ότι δε θα γίνει η εκδρομή που ετοίμαζε με τους φίλους του.

- ανακοινώνω ----- ανάμεσα

◇ Ύστερα από την ανακοίνωση αυτή, κλείστηκε στο δωμάτιό του. α-να-κοι-νώ-νω

ανακοίνωση [η] ουσιαστικό
(ανακοινώσεις) → ανακοινώνω

ανάμεσα επίρρημα

 Όταν είσαι ανάμεσα σε δύο πράγματα, είσαι στο μέρος που είναι στη μέση και τα χωρίζει.

 Ο θείος Αλέκος βγήκε φωτογραφία ανάμεσα στον Κώστα και την Αθηνά.

✓ Η τάξη της Αθηνάς πήγε στο δημαρχείο ανάμεσα στο πρώτο και το δεύτερο διάλειμμα, δηλαδή μετά το πρώτο και πριν από

από το δεύτερο. ○ μεταξύ

♪ α-νά-με-σα

Η Αθηνά κάθεται ανάμεσα στα δύο αγόρια

ανανάς [ο] ουσιαστικό
(ανανάδες)

☑ Ο ανανάς είναι ένα μεγάλο γλυκό φρούτο που μοιάζει με μεγάλο κουκουνάρι και φυτρώνει σε ζεστά μέρη. Έχει σκληρή καφετιά φλούδα και είναι

- ανανάς ----- αναπαυτικός

κίτρινο από μέσα.

♪ α-να-νάς

**αναπαυτικός, αναπαυτική,
αναπαυτικό επίθετο**
(αναπαυτικοί, αναπαυτικές,
αναπαυτικά)

Ο κύριος Γιάννης βρίσκει τον
καναπέ αναπαυτικό. Τον ξεκου-
ράζει και νιώθει καλά.

άνετος

♪ α-να-παυ-τι-κός

αναπαυτικός -----ανάπηρος

Αν θέλεις να μάθεις τι έγινε με την εκδρομή του Κώστα ψάξε στις λέξεις απότομος, εκδρομή, επιμένω, κακοκαιρία, ακυρώνω, πρόγραμμα, σέβομαι

ανάπηρος, ανάπηρη, ανάπηρο
επίθετο (ανάπηροι, ανάπηρες, ανάπηρα)

☑ Όταν κάποιος δεν έχει χέρια ή πόδια ή είναι τυφλός, είναι **ανάπηρος**.

◇ Όταν είσαι **ανάπηρος**, έχεις **αναπηρία**.

🎵 α-νά-πη-ρος

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

- αναπνέω ----- αναπνοή

αναπνέω ρήμα (ανάπνευσα, θα αναπνεύσω)

☑ Όταν αναπνέεις, παίρνεις αέρα στους πνεύμονές σου από τη μύτη ή και το στόμα και τον βγάζεις ξανά έξω.

✍ Μόλις ο Κώστας και ο Νίκος ανέβηκαν στην κορυφή του βουνού, **ανάπνευσαν** καθαρό αέρα.

○ ανασαίνω

◇ Όταν νιώθεις την **αναπνοή** κάποιου, νιώθεις ότι αναπνέει.

🎵 α-να-πνέ-ω

αναπνοή [η] ουσιαστικό (αναπνοές) → αναπνέω

αναποδιά [η] ουσιαστικό
(αναποδιές)

✓ Η αναποδιά είναι κάτι άσχημο ή δυσάρεστο που συμβαίνει ξαφνικά σε κάποιον.

 Ο κύριος Δημήτρης στενοχωρήθηκε πολύ με την αναποδιά που του έτυχε. Μπήκαν κλέφτες στο μαγαζί του.

✓ Η δασκάλα δεν αντέχει άλλο τις αναποδιές του Νίκου. Δεν αντέχει την κακή του συμπεριφορά.

◇ **ανάποδος, αναποδογυρίζω**

♪ α-να-πο-διά

αναποδογυρίζω,
αναποδογυρίζομαι ρήμα

- αναποδογυρίζω ----- ανάποδος

(αναποδογύρισα,
θα αναποδογυρίσω)

☑ Ο κύριος Γιάννης αναποδο-
γύρισε το μπουκάλι για ν' αδειά-
σει όλο το νερό που είχε μέσα.
Το γύρισε ανάποδα.

◇ **ανάποδος, αναποδιά**

♪ α-να-πο-δο-γυ-ρί-ζω

ανάποδος, ανάποδη,

ανάποδο επίθετο

(ανάποδοι, ανάποδες ανάποδα)

☑ Ο Κώστας φόρεσε το πουλό-
βερ του από την ανάποδη πλευ-
ρά. Από την αντίθετη πλευρά.

✓ «Αυτός ο μήνας ήταν ανάπο-
δος για μένα» είπε ο κύριος Δη-
μήτρης. Είχε πολλά προβλή-

ανάποδος-----αναποφάσιτος

ματα. ✓ Ο κύριος Μιχάλης είναι ανάποδος άνθρωπος. Όλα τον ενοχλούν και δεν έχει καλούς τρόπους.

◇ Ο Κώστας φόρεσε το πουλόβερ του από την ανάποδη πλευρά. Το φόρεσε ανάποδα.
αναποδογυρίζω, αναποδιά.

♪ α-νά-πο-δος

αναποφάσιτος,
αναποφάσιστη, αναποφάσιστο
επίθετο

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

- αναποφάσιστος ---- αναπήρας

(αναποφάσιστοι,
αναποφάσιστες,
αναποφάσιστα)

☑ Όταν είσαι αναποφάσιστος, δεν έχεις αποφασίσει ακόμη για κάτι ή σου είναι δύσκολο να πάρεις μία απόφαση.

✍ Ο καιρός ήταν τόσο κακός που ο Ίγκλι ήταν αναποφάσιστος για το αν θα πήγαινε εκδρομή. Τελικά δεν πήγε ούτε ο Κώστας.

● αποφασισμένος,
αποφασιστικός

🎵 α-να-πο-φά-σι-στος

αναπήρας [ο] ουσιαστικό
(αναπήρες) → ανάβω

αναρωτιέμαι ρήμα

(αναρωτήθηκα,
θα αναρωτηθώ)

☑ Όταν αναρωτιέσαι για κάτι, έχεις απορία και θα ήθελες να ξέρεις περισσότερα γι' αυτό.

✍ Η Αθηνά και ο Κώστας αναρωτήθηκαν γιατί άργησε τόσο να γυρίσει η Ροζαλία.

🎵 α-να-ρω-τιέ-μαι

ανάσα [η] ουσιαστικό (ανάσες)

☑ Η ανάσα είναι η αναπνοή σου.

✓ Όταν δουλεύεις χωρίς ανάσα, δουλεύεις συνεχώς.

✓ Η Αθηνά ήπια το γάλα της με μια ανάσα. Το ήπια χωρίς

- ανασαίνω ----- ανάσκελα

διακοπή.

◇ Όταν ανασαίνεις, αναπνέεις.

♪ α-νά-σα

ανασαίνω ρήμα (ανάσανα,
θα ανασάνω) → ανάσα

ανάσκελα επίρρημα

☑ Όταν είσαι ανάσκελα, είσαι
ξαπλωμένος με την πλάτη προς
τα κάτω και το πρόσωπο προς
τα πάνω.

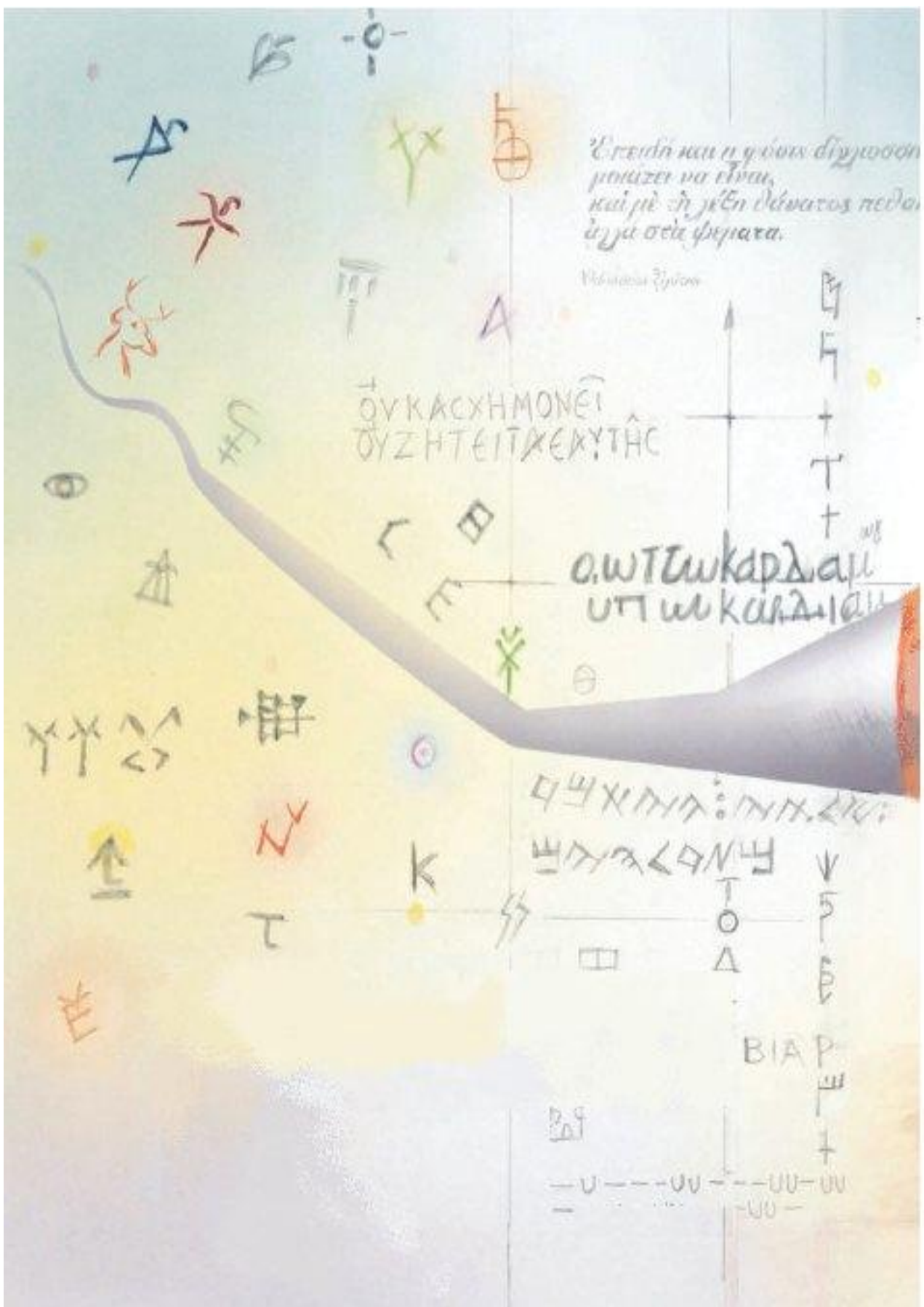
● μπρούμυτα ♪ α-νά-σκε-λα
Ο Κώστας είναι ξαπλωμένος
ανάσκελα.

Βάσει του ν. 3966/2011 τα διδακτικά βιβλία του Δημοτικού, του Γυμνασίου, του Λυκείου, των ΕΠΑ.Λ. και των ΕΠΑ.Σ. τυπώνονται από το ΙΤΥΕ - ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ και διανέμονται δωρεάν στα Δημόσια Σχολεία. Τα βιβλία μπορεί να διατίθενται προς πώληση, όταν φέρουν στη δεξιά κάτω γωνία του εμπροσθόφυλλου ένδειξη «ΔΙΑΤΙΘΕΤΑΙ ΜΕ ΤΙΜΗ ΠΩΛΗΣΗΣ». Κάθε αντίτυπο που διατίθεται προς πώληση και δεν φέρει την παραπάνω ένδειξη θεωρείται κλεψίτυπο και ο παραβάτης διώκεται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 7 του Νόμου 1129 της 15/21 Μαρτίου 1946 (ΦΕΚ 1946, 108, Α).

**Απαγορεύεται η αναπαραγωγή
οποιοδήποτε τμήματος αυτού του
βιβλίου, που καλύπτεται από δικαιώ-
ματα (copyright), ή η χρήση του σε
οποιαδήποτε μορφή, χωρίς τη γρα-
πτή άδεια του Υπουργείου Παιδείας
και Θρησκευμάτων, Πολιτισμού και
Αθλητισμού /ΙΤΥΕ -ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ.**

Ἐπειδή καὶ ἡ φύσις διχῶσθαι
 μοιάζει νὰ εἶναι,
 καὶ μὴ εἶναι θάνατος περὶ
 ἀγμάσέα ψήματα.

Πόσιναι ζήσαν

ὈΝΚΑΧΗΜΟΝΕΙ
 ΟΥΖΗΤΕΙΤΚΕΧΥΤΗΣ

ο.ωττωκαρδαι
 υπωκαρδαι

ΠΥΧΙΝΑ: ΠΗ.ΛΙΟ:

ΠΥΧΑΛΟΝΥ

ΒΙΑΡ

βγ

— υ — — υυ — — υυ — υυ